

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflijeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Sirosmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Poostritev vojne na Poljskem

Nemško vrhovno vojno poveljstvo napoveduje, da bo zaradi napadov poliskega civilnega prebivalstva na okupacijske čete z vsemi sredstvi zlomilo njegov odpor, kjer koli se bo pojavil — Halifax v lordski zbornici: „V tem primeru bosta Anglija in Francija smatrali, da imata proste roke“

Berlin, 13. septembra. AA. (DNB) Glavni stan vodje rajha sporoča:

Zadnji čas so čedalje bolj pogosti pri-
meri, da pozivata poljska vlada in polj-
sko poveljstvo prebivalstvo odprtih in
nezaščitenih mest, naj se z orožjem v
roki upre nemškimi četam, ko zasedejo
mesta, trge in vasi. V Varšavi je bilo
prebivalstvo pozvano z letaki, po radiu
in z raznimi progami, naj se udeležuje
četniškega bojevanja. Cela Varšava sa-
ma je bila pod ognjem poliskega top-
ništva. V zvezi s tem sporoča vrhovno
poveljstvo nemške oborožene sile:

Prevelika obzornost nemškega topni-
štva in nemških letalskih sil v napadih
na odprta mesta, trge in vasi je slonela
na pričakovanju, da sovražnik ne bo
sam proglasil teh krajev za bojišče in
da se jih ne bo posluževal kot bojišče.
Ker je Poljska brez ozira na lastno
prebivalstvo odklonila, da bi spoštovala
ta načela, bodo odsele nemške obo-
rožene sile zlomile odpor v takih krajih
z vsemi sredstvi, ki jim bodo na razpo-

lago. Nemške letalske sile bodo skupaj
z nemškimi topništvom izvedle tiste vo-
jaške ukrepe, ki bodo v najkrajšem ča-
su pokazale prebivalstvu takih mest z
vso jasnostjo, da njihov odpor ne bo
rodil nobenega uspeha. Za posledice, ki
bodo zadele prebivalstvo, ki že itak
težko trpi, bo odgovorna izključno polj-
ska vlada in njeni prav tako nesposobni
kakor brezvestni vojaški poveljniki.

Nemški apel na mednarodni odbor Rdečega križa

Berlin, 13. sept. AA. (DNB) Nemški
Rdeči križ je poslal mednarodnemu obo-
boru Rdečega križa v Ženevi tole brzojav-
ko: V nasprotju s strogim spoštovanjem
vseh določil mednarodnega prava in pravil
človečnosti pri nemških vojniških ope-
racijah, vrše Poljaki pri umiku najgrozot-
nejša nečloveška dejanja nad pripadniki
nemške narodnostne skupine. Nemški
Rdeči križ najnujnejše prosi, da pošlje
mednarodni odbor svoje zastopnike, ki
jim bo dal popolno svobodo gibanja, da
se prepriča o navedenem.

sta prenočevala v poslopju poveljstva ad-
miralitete v Portsmouthu, danes pa sta se
podala k neki prijateljski rodbini v Sus-
sex.

Chamberlain v avdienci

London, 13. septembra. AA. Kralj je
snoči sprejel Chamberlaina v avdienci.
Predsednik vlade mu je poročal o sklepih
francosko-angleškega vojnega sveta.

Francoska vojna vlada

Pariz, 13. sept. c. Francoska vojna vlada
bo po zadnjih vesteh sestavljena najbrž še
nocoj.

Angleški poslanik v Rimu že tretjič pri Cianu

Rim, 13. sept. o. Angleški poslanik Percy
Lorain je v petih dneh že tretjič obiskal
zunanjega ministra Ciana. Italijanski služ-
beni krogi poudarjajo važnost teh razgo-

vorov, kakor tudi, da gre sedaj za končno
določitev italijanskega stališča glede na
sedanji konflikt. Znano je, da je bila
francoska vlada točno obveščena o poteku
angleško-italijanskega pogajanja. V službe-
nih krogih pričakujejo, da se bo vrnil
francoski poslanik Francois Poncet v Rim
s točnimi navodili.

Nemčija in blokada

Bern, 14. sept. z. »Baseler Nachrichten«
poročajo iz Berlina, da je vse zanimanje
merodajnih nemških krogov osredotočeno
sedaj na blokado, ki jo izvajata nad Nem-
čijo Anglija in Francija. V berlinskih
krogih samozavestno zatrjujejo, da je ta
blokada brezpredmetna. Nemško-ruski
pakt zagotavlja Nemčiji v tem pogledu
vso podporo in je za to prizadevanje An-
glije in Francije, da bi Nemčijo izstrada-
li, brez izgleda na uspeh. Vrh tega je
Nemčija s pravčasno uvedbo živinskih na-
kaznic takoj od vsega početka uvedla
štednjo, z zasedbo prostranih poljskih po-

krajin pa se je nemško gospodarstvo še
bolj okrepilo. Vso pozornost pa posvečajo
berlinski krogi v zvezi s tem stališču ne-
vtrajnih držav in si prizadevajo, da čim
prej razčistijo vprašanje blagovnega pro-
meta s temi državami. Šele nato bo Nem-
čija sklepala o končnih protukrepih proti
Angliji in Franciji, pri čemer se bo ravnala
po načelu: zob za zob.

Kritika postopanja nevtralnih držav

Berlin, 13. sept. br. »Börsen-Zeitung«
danes resno kritizira postopanje severnih
nevtralnih držav pri zaščiti njihove ne-
vtrajnosti. List meni, da bi morale drža-
ve, ki so sklenile znano nevtralnostno kon-
vencijo v Oslu, skupno odločno protestirati
pri angleški vladi zaradi sedanjih kršitev
belgijske in danske nevtralnosti. Poleg
tega bi morale te države izdati tudi vse
vojaške ukrepe za obrambo svoje nevtral-
nosti in bi morale sleherno tuje letalo takoj
s silo pregnati s svojega ozemlja.

Važne Chamberlainove izjave o vojnih akcijah

Halifaxov odgovor v lordski zbornici na nemško napoved brezobzirne vojne na Poljskem

London, 13. sept. c. V spodnji zbornici
je podal danes ministrski predsednik
Chamberlain poročilo o sedanjem poteku
vojne in o mednarodnem položaju. Najprej
je poročal o včerajšnji seji vrhovnega voj-
nega sveta in izjavil: Namen te seje je
bil, da se omogoči v kar najzgodnejšem
stanju vojne direktna in osebna izmenja-
va misli med francosko in angleško vlad-
do. Šefi generalnega štaba temu sestanku
niso prisostvovali, ker glede tehničnih in
strateških vprašanj že od prej obstoji te-
sno sodelovanje. Pretresli smo sedanje po-
litično situacijo in se sporazumeli o ukre-
pih za bližnjo bodočnost. Namcravani so
nadajalni sestanki vojnega sveta, da se
obnovi ožek kontakt med Anglijo in Fran-
cijo.

Prečen sem, da lahko ugotovim, da je
javno mnenje na obeh straneh Rokavskega
preliva popolnoma edino, ne samo gle-
de izpolnitve obveznosti, ki jih imamo na-
pram Poljski, temveč tudi v namen, da
preprečimo, da bi vedno živeli pod gro-
žnjami. Angleži in Francozi sta dva miro-
ljubna naroda, toda dokler obstajajo gro-
žnje, mir ni mogoč. Na seji vojnega sveta
je bilo ugotovljeno popolno soglasje o
vseh vprašanjih, o katerih smo razprav-
ljali.

Solidarnost dominionov

Chamberlain je nato naglasil popolno
solidarnost dominionov z Anglijo, ne sa-
mo v besedah, temveč tudi v dejanjih.
Vseh obrambnih ukrepov, ki so bili širom
imperija podvzeti, sicer zaenkrat ni mo-
goče objaviti, toda vsi služijo skupnemu
namenu in delu. Mnogo znanjih držav je
izrazilo svojo nevtralnost, to pa ni olaj-
šalo grozeče oblike oboroženega stanja v
Evropi. Nemčija skuša očitno forsirati
hitro odločitev na Poljskem, predno začne-
ta Anglija in Francija na zapadni fronti z
večjo akcijo. Poljska pa se ne pusti uspra-
hovati niti od premoči materiala niti je-
talstva. Na zapadni fronti so v dosedanjih
pripravljalnih akcijah dosegli Francozi
pomembne uspehe, Angleška ekspedicijska
vojska je tudi že v Franciji, toda ni še
stopila v akcijo, kakor je bilo pomotoma
poročano. V Franciji je tudi več eskader
angleških letal, ki so izvedle uspešne iz-
vidniške polete nad Nemčijo in zbrale
važne informacije. Mornariško letalstvo
vrši izvidniške polete za obrambo obale in
za borbo proti podmornicam.

Akcija angleške mornarice

Z angleško mornarico izvrstno sodeluje-
jo tudi trije poljski rušilci. Glavni namen
akcije mornarice je zagotoviti varnost
in svobodo morij. Po napadu nemške po-
dornice na prvo trgovsko ladjo se napadi
na trgovsko mornarico nadaljujejo, kar je
v nasprotju z mednarodnimi običaji in kon-
vencijo, ki jo je Nemčija sama podpisala.
Mnogo angleških ladij je bilo izgubljenih.
Ni dvoma, da so angleške izgube precej
težke. Vzrok temu je, da je ob izbruhu
vojne zelo veliko število naših ladij polno
mirno po sedmih morjih širom sveta.
Nemci pa so že pred izbruhom vojne raz-
postavili podmornice v najboljše strateške
pozicije, tako da ne preseneča dejstvo, da
je bilo mnogo naših ladij potopljenih, pre-
den je mogel stopiti v akcijo spremljevalni
sistem za ladje. Ta je za one ladje, ki so
na visokem morju, zaenkrat še težko iz-
vedljiv, izpolnjuje pa se od dneva do
dneva. Ni vzroka za domnevo, da bi bila
naša pomorska plovba sedaj manj varna
kakor pred 25 leti. Napadi na podmornice
se tudi vršijo in uspehi so bili že doseženi.

Tonaža nemških ladij izven Baltika je
znašala ob začetku vojne približno
1.105.000 ton. Vse te ladje so sedaj potis-
njene z morij, deloma, ker so bila potop-
ljene, deloma zajete, deloma pa so se sa-
me internirale v nevtralnih državah. An-
gleške kontrolne postaje pazijo, da Nem-
čija tudi z ladjami pod nevtralno zasta-
vo ne bo dobivala blaga.

O informacijah javnosti

Predpisi za zatemanje so povzročili
mnoge nevednosti, vendar so neizogibni.
Vlada pa jih bo skušala olajšati v okviru
možnosti. Ministrstvo za informacije ima
gotovo najtežje nalogo, ki si jo je mogoče
zamisliti. Na eni strani mora paziti, da
ne da s svojimi poročili sovražniku važnih
informacij, na drugi pa ne sme zadrževati
informacij, da bi ljudje ne misli, da so se
morda zgodile strašne reči, ki jih vlada
ne sme objaviti. Ministrstvo ni moglo po-
slovati pred začetkom vojne, tako so se v
začetku gotovo zgodile napake, tudi take,
ki so povzročile resne zmede. Časopisje pa
s polnim razumevanjem sodeluje z vlado.
Ničesar nečemo prikrivati javnosti, to je
naš princip. Zaenkrat pa prosimo za po-
trpljenje.

Debata

Vodja opozicije Greenwood je močno
kritiziral delovanje ministrstva za infor-
macije ter dejal, da s pomanjkljivimi po-
ročili izpodkopava zaupanje naroda.
Na vprašanje o ciljih, ki jih zasleduje
Anglija v sedanji vojni, je Chamberlain v
odgovoru opozoril na zadevne vladine iz-
jave in dejal, da bo vlada svoje načrte go-
tovo še v podrobnosti izdelala. Glede Če-
koslovaške je opozoril na svoj odgovor
dr. Benešu, v katerem je dejal, da se An-
glija bori za zmago svojih pravičnih na-
čel.

Na drugo vprašanje je Chamberlain spo-
ročil, da bo angleška vlada objavila »Belo
knjigo« o angleško-nemških odnosih v
zadnjih 12 mesecih.

Minister za oboroževanje Burgin je iz-
javil, da delajo vse tovarne s polno kapa-
citetno in da se ustanavljajo še nove. Za-
poslene so tudi žene. Minister za domini-
one Eden je pojasnil, da je angleška vlada
stalno v ožkih stikih z vladami dominio-
nov, ki jim daje vse važnejše informacije.
Notranji minister Hoare je napovedal, da
bo angleška radijska družba dajala v nem-
škem jeziku imena vseh ujetih, padlih in
ranjenih nemških vojakov.

V lordski zbornici je podal lord Stanhope
slično izjavo, kakor v spodnji ministrski
predsednik Chamberlain.

Na vprašanje, kakšen učinek bo imel
današnji nemški komunikacijski bombardir-
niji mest na angleško-francosko izjavo, da
angleško in francosko letalstvo ne bo bom-
bardiralo sovražnih nevtrajnih mest in ci-
vilnega prebivalstva, je odgovoril zunanji
minister Halifax, ki je dejal: Navodila an-
gleškim letalskim silam glede tega temel-
jijo na enaki omejitvi z nasprotno strani.
Če se nasprotna stran te omejitve ne bo
držala, bo smatrala angleška vlada, da ima
popolnoma proste roke in da lahko pod-
vzame ukrepe, kakršne smatra za ume-
stne.

★

Windsorski vojvoda spet v Angliji

London, 13. sept. c. Vojvoda in vojvodinja
Windsorska sta se po triletni odsot-
nosti včeraj vrnila v Anglijo. Prvo noč

Obkoljene poljske vojske razbile obroč

Tako poznanjska kakor tudi pomorjanska armada sta že vzpostavili stike z glavno poljsko armado — Poljaki zopet zavzeli Lodž

London, 13. sept. br. Nemške ofenzive
na poljski fronti so še nadalje v zastoju.
O tem prita naslednje uradno poročilo
poljskega vrhovnega poveljstva, ki je bilo
izdano davi ob zori:

Poznanjska vojska je na svojem umiku
proti vzhodu z velikim frontalnim napa-
dom spet zavzela Lodž, važni industrijski
center, ki leži 160 km jugovzhodno od
Varšave. Poznanjska vojska prodira sedaj
proti Varšavi, na katero izvajajo Nemci
pritisk z dveh strani. Prišla je že v stik
s poljskimi silami na vzhodu. Na 400 km
dolgi fronti, ki se razteza od Varšave proti
severu in jugu, Poljaki neomajno drže
svoje obrambne položaje.

Tudi poljske divizije, ki so se borile na
Kašubskem, v tako zvanem koridorju, so
spet dobile zvezo z zaledjem ter so sedaj
udarile v bok nemškemu oddelku, ki pri-
tiskajo na Modlin.

Vojska, ki brani Varšavo, je izvršila celo
vrsto uspešnih izpadov. Letalski napadi na
Varšavo, pri katerih so imeli Nemci doslej
zelo velike izgube, so precej ponehali. V
na pol obkoljenem mestu se je pričelo živ-
ljenje spet normalizirati. Trgovine in re-
stavracije so bile včeraj popoldne znova
odprte.

Poljska poročila

London, 13. sept. o. Poljsko službeno po-
ročilo pravi, da se je poljskim silam v bli-
žini trdnjave Modlin posrečilo vzpostaviti
zvezo z glavno poljsko vojsko, ki je v hu-
dem boju s sovražnikom. Poznanjska vojs-
ka se umika v redu ter je v neprestanih
bojih z Nemci, ki prodirajo proti vzhodu.
Tudi njej se je posrečilo vzpostaviti zve-
zo ne samo s poljskimi silami jugozapadno
od Varšave, temveč je celo v protinapadu
osvojila Lodž. Tudi varšavska vojska je
izvršila celo vrsto uspešnih protinapadov
in so morali Nemci zapustiti več postojank
pred mestom. Prav tako so nemške letal-
ske sile utrpeli hude izgube.

London, 13. septembra. AA. (Reuter)
Uradno poročilo, izdano v Varšavi, po-
trjuje, da se je Poljakom res posrečilo spet
zavzeti Lodž. Prav tako potrjujejo vest,
da se je obema poljskima armadama, ki
jima je v Poznanju in na Pomorjanskem
grozilo zajetje, posrečilo združiti se z je-
drom poljske armade. Sproščilo pravi na
koncu, da so Poljaki na vseh drugih fron-
tah ustavili nemško prodiranje.

Druga faza poljske vojne

Pariz, 13. sept. AA. (Havas) »Journal«
pravi o nemških operacijah na Poljskem,
da so Nemci vodili napad v prvi fazi z
namenom, da dosežejo viden efekt, ki ga
je bilo relativno lahko doseči. Druga faza
bo brez dvoma težja. Težave se bodo po-
javile ne samo zaradi močnega odpora in
obrambe, temveč tudi zaradi tega, ker bo
treba vzdrževati povsod na zasedenem
ozemlju zveze ter jih zavarovati. Poljaki
so tako po svoji sili, kakor junaštvo ostali
enako močni ter bodo šele zdaj nastopili
s polno akcijo.

London, 13. sept. br. Reuter javlja ko-
mentar angleških vojniških strokovnjakov o
naglem napredovanju nemških čet na
Poljskem. Nekateri od njih smatrajo, da
bi moglo biti prenaprolo prodiranje motoriziranih oddelkov usodno, kajti, pešadija
jim ne more tako hitro slediti in so zaradi
tega komunikacijske zveze z glavno arma-
do nezavarovane. Vojaški kritiki opozar-
jajo, da bo nemške čete dozdaj napredovale
po 20 milj na dan, kar je zelo utrud-
ljivo. Tanki porabijo mnogo goriva, enako
tudi težki motorizirani oddelki. Ofenziva
zaradi tega ne bo mogla napredovati v
dosedanjem tempu, ker bodo morali ti

oddelki čakati na novo gorivo iz zaledja.
Poljaki bodo s tem dobili dovolj časa, da
se dobro utrdijo, s čimer bo naglo prodi-
ranje ustavljeno.

Položaj za Poljake kljub temu ni pre-
več rožnat in optimizem ni na mestu. Ve-
liko zaskrbljenost vzbuja položaj poljske
armade, ki se umika iz Poznanjskega.
Nemci napadajo bočno po levem in des-
nem krilu, da bi na ta način obkolili
centrum in ga odrezali od zaledja. Polja-
kom utegne mnogo pomagati dež. Včeraj
je namreč po treh mesecih lepega vreme-
na začelo deževati, s čimer je kretanje
nemških motoriziranih oddelkov ogro-
ženo.

Položaj pred Varšavo

Curich, 13. septembra. AA. (Havas) V
Švici so dobili naslednje podrobnosti o po-
ložaju pred Varšavo: Motorizirani oddel-
ki so se nekoliko umaknili, da utrdijo svo-
je postojanke in počakajo na pomoč.
Obramba mesta je v rokah generalnega
komisarja Staziškega, ki ima na razpo-
lago več divizij redne vojske ter civilno
in delavsko obrambo, ki so jo sestavili sin-
dikati. V obeh poslednjih formacijah so v
glavnem mladeniči, ki še niso zreli za vojs-
ko, ter ženske. Vse prebivalstvo gradi z
občudovanja vredno hrabrostjo barikade,
podira tramvaje in vagonce ter postavlja
nasipe ob železniških proгах iz kamenja
porušenihiš in vreč peska. Prebivalci, ki
so zbežali iz mesta, se smejo vrniti samo,
če so sposobni za obrambna dela. Varšava
je v stalni telefonski zvezi z mestom, ka-
mor se je preselila vlada.

Varšava, 13. septembra. AA. (Havas) V
bojih okoli Varšave je bil ranjen tudi vo-
jaški škof Gavilina.

Nemška poročila

Berlin, 13. sept. br. Vrhovno poveljstvo
nemške vojske na Poljskem je davi izdalo
naslednje vojno poročilo:

Nemška vzhodna vojska je tudi včeraj
s svojim severnim in južnim krilom za-
sledovala umikajočo se sovražnika. Na
obeh straneh Przemysla sta nemški koloni
prodrli do Sambora na jugu in Javorova na
severu, prednje čete pa so že prodrele
do Lvova.

Pri Radomu obkoljene poljske čete ne
obstojajo več. Zaplenili smo veliko število
topov in drugega orožja ter ujeli mnogo
ujetnikov. Kolizine še ni mogoče pregle-
dati in prešteti. Vsi poskusi pet poljskih
divizij in dveh konjeniških brigad, ki so
obkoljene okrog Kutna, da bi prodrele pro-
ti jugu, so se izjalovili. Pravkar je v teku
koncentrični napad naših divizij na te so-
vražne čete.

Vzhodno in jugovzhodno od Varšave so
močni nemški oddelki prekorčili cesto in
železniško progo Varšava—Siedlice. Na
vzhodnem krilu te vojske so nemški mo-
torizirani oddelki prodrli do krajev, ki
leže 40 kilometrov severno od Bresta na
Bugu, 18. poljska divizija, ki je bila daleč
za fronto pri Łodzi in se je sedaj umikala
od severa proti Bugu, je bila ustavljena.

Letalstvo je tudi včeraj uspešno bom-
bardiralo ceste, mostove in železniške pro-
ge vzhodno Varšave. Porušilo je kolodvor
v Lukovu, kjer so običali trije vojaški
vlakci. Letališče v Lucku je bilo močno
bombardirano. Letalska tovarna v Biali
Podli je bila prav tako bombardirana in
je sedaj v plamenih. Uničenih je bilo 14
sovražnih letal, od teh 3 pri letalskih spo-
padih. Letalstvo razvija tudi intenzivno
izvidniško akcijo in je pri tem doseglo
za vojsko neprecenljive rezultate.

Berlin, 13. septembra. AA. (Stefani) Šef
tiskovnega urada nemškega rajha je iz-

javil predstavnikom tujega tiska v Berli-
nu, da se operacije na Poljskem nadalju-
jejo in da se bodo končale s popolno nem-
ško zmago. Nato je še pripomnil, da Hitler
ne bo več upošteval morebitnih predlogov
poljske vlade.

Goering pri Hitlerju

Berlin, 13. septembra. AA. (DNB) Maršal
Goering je na svojem potovanju po fronti
obiskal včeraj dopoldne Hitlerja v nje-
govem glavnem stanu in mu v dvurnem
poročilu referiral o novih letalskih eno-
tah, ki so odšle na fronto, in o ukrepih,
ki jih je izdal kot predsednik ministrskega
sveta za obrambo Nemčije. Nato je
Goering odletel k letalskim enotam na
fronti, ki so jih te dni poslali v kraje
med Varšavo in Karpate. V Hitlerjevemu
imenu je odklikoval z železnim križcem
mnogo letalcev, ki so se v bojih posebno
odlikovali.

Hitler v Lodžu

Berlin, 13. sept. br. DNB poroča, da je
kancelar Hitler na svojem inspekcijskem
potovanju na poljski fronti prispeel danes
v Lodž, kjer je bil od številnega nemškega
prebivalstva viharno pozdravljen.

Akcije nemških letal

Berlin, 13. sept. AA. (DNB) Vkljub ne-
ugodnemu vremenu so letalske sile izdat-
no podpirale zadnje operacije nemških čet
na vzhodnem bojišču. Poleg tega, da so
neposredno podpirale operacije kopnih sil,
so nemške letalske enote na več mestih
razrušile železniške proge med kraji Bja-
listok, Volovjes in Baranoviči ter med
Brest Litovskim in Minskom. Zlasti je le-
talstvo imelo velike uspehe na železniških
postajah Olešice, Hornec in Vlodava. Ne-
daleč od Rodmina, severno od Przemysla,
so nemška letala zbila dve poljski letali.

Bitka ob Sanu

Berlin, 13. sept. o. Službeno potrjujejo,
da so nemške čete, ki operirajo na južnem
Poljskem, prodrele proti Lvovu ter so že
zasedle Krakowicz, 25 km vzhodno od
Sana. Prehod čez San je bil med Jarosla-
vom in Przemyslom razširjen. Trdnjava
Sambor je bila zavzeta ter so nemške čete
zasedle postojanke ob Dnjestrju. Posebni
poročevalci agencije United Press, ki je za
nemško črto, poroča, da postanejo lahko
boji ob Sanu in pri Radomsku odločilni za
nadaljnjo usodo poljske vojske in obenem
za usodo onega dela Poljske, ki ga nem-
ške čete še niso okupirale. V pretekli noči
je besnela ob Sanu ogorčena bitka, ki je
imela za posledico, da je dosedanje naglo
prodiranje nemških čet postalo počasnejše.
Iz tega sklepa, da napadajo nemške čete
na levem krilu glavnega dela poljske
vojske. Zdi se, da so boji ob Sanu po ob-
segu operacij podobni onim ob Bugu.
Sklepajo, da je v teku odločen udarec
nemške vojske proti levemu poljskemu
krilu. Poljsko letalstvo se doslej ni nikjer
spuščalo v borbo, niti ni napadalo zaledja
za nemško črto. Bitka pri Radomsku se je
razširila na fronto, ki je dolga 50 do 60
kilometrov.

Angleži o novem nemškem načrtu

London, 13. sept. c. V tukajšnjih voja-
ških krogih presojaajo stanje na Poljskem
sedaj takole: Nemci so zaenkrat opustili
načrt napada na Varšavo z zapada in sku-
šajo poljsko vojsko napasti z boka v dveh
sektorjih: ob Bugu na severovzhodu in ob
Sanu na jugu.

Borba za Saarbrücken

Bobneči ogenj na zapadni fronti se nadaljuje z vso srditostjo Nemci poslali znatna ojačenja

Pariz, 13. sept. AA. (Havas) Vojni komunikacije od 13. septembra zjutraj pravi: Ponoči se je nadaljevalo streljanje s vseh strani. V teku večeršnjega dne sta letalstva na obeh straneh razvili veliko aktivnost.

Pariz, 13. sept. AA. (Havas) Glavne operacije na fronti med Renom in Mozelo potekajo še zmerom na 20 km dolgem odseku vzhodno od Saare. Teren, kjer so se vršile operacije, ki so se tako srečno končale pred štirimi dnevi v Warndtskem gozdu zapadno od Saare, je zelo pripraven za poznejše večje operacije. Pokrajina je hribovita in gozdna ter prepletena z mnogimi potoki, ki teko s francoske meje proti severu in tvorijo ugodne poti za prodiranje. Reka Blies, ki izvira v gorskem masivu, poraslem z gozdom, ter obkrožuje Saarbrücken s severa, teče proti francoski meji med kotami, ki dosegajo srednjo višino 350 m, nato se pa pred francoskim mestem Saarwäldom izliva v Saar. Od Saarwälda nizdol je Blies 15 km poven, toda njegova struga je izredno vijugasta.

»Petit Parisien« piše, da oddelki francoske vojske, ki prodirajo v smeri proti Saarbrücknu, ogrožajo v največji meri to važno industrijsko mesto, ki je že sedaj obsojeno na padec. Sporočilo, ki ga je včeraj javil nemški radio in katero je sestavil sam nemški generalni štab, sporoča, da je francosko topništvo bombardiralo mnoga velika mesta. To je sicer priznanje, vendar pa ni popolnoma resnično. Francozi so že 24 ur prej bombardirali vso pokrajino severozapadno od letališča pred samim mestom. Po tem takem je treba reči, da so vsa predmestja Saarbrückna vse do malega mesta San Arnaulta, ki leži zapadno od Saarbrückna pod stalnim ognjem francoskega topništva. Francosko poveljstvo pričakuje, da se bo vse nemško vojsko iz Saarbrückna umaknilo na postojanke, ki so precej daleč od mesta.

Pariz, 13. sept. br. Nocojšnji listi ugotavljajo v svojih poročilih s fronte, da so zavezniške prednje čete le še dobrih 5 km oddaljene od Saarbrückna. Mesto francosko topništvo že ostro obstreljuje, tako da je v njem organizacija slehernega odpora že povsem onemogočena. Pri poslednjih napadih francoskih čet je imel nasprotnik zelo občutne izgube, ker ni mogel vzdržati uničujočega ognja francoskih topov. Francoski pritisk na Saarbrücken postaja od ure do ure odločnejši. Vse kaže, da bodo Nemci sprito obkoljevalnih francoskih manevrov pri Brebachu kmalu prisiljeni umakniti se iz tega važnega industrijskega in rudniškega centra, ki predstavlja tudi z vojaškega vidika zelo važno strateško točko.

Francozi prodirajo v sovražno ozemlje zelo počasi, a vztrajno in njihove čete so nenehoma zaščitene s tanki in zavarovane z zapornim ognjem francoskih možnarjev. Pri zadnjih napadih na nemške postojanke je nastopilo tudi že francosko poljsko topništvo, ki se je sedaj že utrdilo na novih postojankah, s katerih uspešno obstreljuje najbližje nasprotne poljske utrdbe. Pri Brebachu so si Francozi izvojevali tudi nekaj nadzve važnih opazovalnih postojank vrh nekaterih gričev in vzpetin.

Pariz, 13. sept. z. Posebni dopisnik United Pressa poroča, da je po zanesljivih informacijah začelo francosko težko topništvo na saarski fronti davi ob 2.30 hudo bombardirati predmestja Saarbrückna. Poluradno poročilo navaja, da zavzema francosko-angleška ofenziva na zapadni fronti vedno večji razmah. Nemške čete se bodo po mnenju merodajnih francoskih vojaških krogov morale naglo umakniti iz prednjih utrdb na glavno Slegriedovo črto. Med Reno in Mozelo se nadaljuje hudo topniško bombardiranje, toda francoske čete kljub strahovitemu ognju vztrajajo na zavzetih postojankah.

Pariz, 13. sept. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je izdalo nocoj naslednje 20. vojno poročilo: Naše čete so vse v zadnjih dneh zavzete postojanke utrdile. Naše vojne brodoge energično zasleduje sovražna podmornica. Letalstvo ni razvilo večje akcije radi slabega vremena.

Angleži o položaju pri Saarbrücknu

London, 13. sept. br. V svojih današnjih poročilih o večeršnjih bojih na zapadni fronti pravijo angleški listi, da je bilo nemško vrhovno poveljstvo prisiljeno angažirati sedaj svoje težko topništvo, da bi zadržalo prodor Francozov in Angležev v posaarski premogetni revir. Vsi protinapadi nemške pehote in lahkih motoriziranih čet so se doslej izjalovili. Od večera grme v Posaarju možnarji z Slegriedove linije, poleg tega so pričela tudi nemška letala vedno intenzivneje posegati v borbo.

Kljub temu so francoske čete pod zaščito svojega topništva včeraj in v pretekli noči intenzivno nadaljevale utrjevanje svojih najnovejših postojank. Vzporedno z Maginotovo linijo grade sedaj že drugo črto utrdb na nemškem ozemlju. Nekoliko so jim delo otežile francoske postojanke, ki udarjajo v prve francoske postojanke. Na Maginotovo črto, ki leži 15 do 20 kilometrov za temi postojankami, doslej še ni padel noben nemški izstrel. Pri vsem tem je treba ugotoviti, da glavni oddelki francoskih in angleških sil sploh še niso posegli v borbo. Vse dosedanje uspehe so dosegle francoske in angleške prednje čete, ki so v ostalem zelo dobro oborožene z lahкими poljskimi topovi ter težkimi in lahкими strojnimi, ter francoske tankovne divizije.

Položaj je tak, da je Saarbrücken vedno resneje ogrožen. Neizbežno se nemški industrijski center v Posaarju izolira. Zavezniško vrhovno poveljstvo je s tem doseglo svoj cilj, da bi na zapadno fronto vezalo čim več nemških čet, topništva in letal in tako razbremenilo Poljsko. Dejansko so morali Nemci samo na področje med Saaro in Mozelo prestaviti pet nemških divizij z vzhodne fronte. Poleg tega je tudi fronta vzhodno in zapadno od Saarbrückna izravnan in so že vsi njeni doseženi zavoji proti jugu v francoskih rokah.

Ker so tudi Nemci sedaj pričeli računati z vse resnejšimi zavezniškimi operacijami na zapadu, so nemške oblasti odredile nadaljnjo evakuacijo civilnega prebivalstva iz večjih mest v pokrajinah na severu in severozapadu Posaarja. Tako se je pričela sedaj evakuacija Achna, iz Kölna pa so se malone odselile že vse ženske, otroci, starci in bolniki.

Nemško poročilo

Berlin, 13. sept. br. Na zapadu so nemške čete s protinapadom 6 km jugovzhodno od Saarbrückna spet zavzele vzpetino pri Brebachu, ki sta jo zavzeli dve sovražni kompaniji. V ostalem je prišlo le do prask med prednjimi stražami. Sovražno letalstvo včeraj ni izvršilo nikakih napadov na nemško ozemlje.

Pred veliko ofenzivo na zapadu?

New York, 13. sept. c. Tu mislijo, da po meni včerajšnja seja vrhovnega angleško-francoskega vojnega sveta znak, da se bo v kratkem pričela velika angleško-francoska ofenziva na francosko-nemški fronti. Iz Francije poročajo, da se za fronto koncentrirajo velike množine vojaštva.

Nemčija ima 130 divizij pod orožjem

Curih, 13. sept. z. »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da ima Nemčija po poloficielnih informacijah skupno 130 divizij vojaštva pod orožjem. Od tega je 80 do 90 divizij na Poljskem, 40 divizij pa na zapadu. Zadnje dni pa so že začeli prevažati vojsko z vzhodne na zapadno fronto, dasiravno poljski odpor stalno narašča. Švicarski divizionar Grossler se bavi z vprašanjem, kakšno vrednost imajo utrdbe v moderni vojni in prihaja do zaključka, da mora pasti še tako močna utrdba, če je izolirana. Če pa tvori utrdba sestavni del fronte in so na razpolago dovoljne rezerve ter je omogočeno njihovo naglo premikanje, potem lahko moderne utrdbe nudijo dolgotrajni odpor, zlasti, če je posadka povrh še dovolj vztrajna in hrabra. Nemški vojski so pokazali, da odgovarjajo tem nalogam.

Italijani napovedujejo velike boje na zapadu

Rim, 12. septembra. v. Italijanski listi napovedujejo, da bo skoraj prišlo do večjih in težjih spopadov na zahodnem bojišču, čim bodo končno razmeščene angleške divizije. Uvod velike zavezniške akcije je bodo množestveni napadi angleških in francoskih bombardiranj, ki bodo po svoji veličini daleč presegli letalske akcije nemškega letalstva na poljski fronti. V zvezi s tem je pričakovati težkih zračnih bitk med združenim angleško in francosko na eni strani ter nemško letalsko armado na drugi strani. Nemci po italijanskem mnenju že sedaj računajo s temi velikimi bitkami ter so angažirali na poljskem bojišču samo toliko letal, da imajo odločilno premoč nad poljskim letalstvom.

Manifestacija sloge med Anglijo in Francijo

Na seji francosko-angleškega vrhovnega vojnega sveta je bilo ugotovljeno popolno politično in strateško soglasje ter gospodarsko-finančna kooperacija obeh držav

London, 13. septembra. AA. (Reuter) Svoji je izšlo uradno sporočilo o konferenci vrhovnega vojnega sveta na francoskih tleh med Chamberlainom in lordom Chatfieldom kot zastopnikoma Velike Britanije, ter Daladierom in generalom Gamelinom kot zastopnikoma Francije. Namen sestanka je bil medsebojna izmenjava misli o sedanjem položaju in o ukrepih, ki jih je treba izdati v najbližji bodočnosti. Na sestanku se je doseglo popolno soglasje o vseh ukrepih, ki jih bosta obe državi izdali v odgovor na vsiljeno jima vojno in v pomoč Poljski, ki se tako hrabro upira brezobzirnemu napadu na svoje ozemlje. Okoliščina, da se je sestanek vrhovnega vojnega sveta med zastopniki Velike Britanije in Francije vršil že 10 dni po začetku vojne, je očiten dokaz, kako tesno so zveze med britanskim in francosko vlado in kako popolno zaupanje vlada med njima. Ta je pre dogovorjeni sestank med vodstvom obeh držav ima namen pokazati, da bosta obe vladi odločno sodelovali pri izvedbi načrtov, ne da bi izgubili niti minute. Vtis, ki ga je napravila vest o sestanku vrhovnega vojnega sveta, je še povečala vest o prihodu britanskih čet na francosko ozemlje, ker je to potrdilo pričanje, da bodo zavezniški vztrajali v svojih vzajemnih naporih.

To je najboljši odgovor na nemške manevre da bi ločili Poljsko od njenih zaveznikov. Velika Britanija se je v celoti pridružila Franciji in Poljski. Tudi Kanada je napovedala vojno Nemčiji in izglasovala kredite, kakršnih ne pomni njena zgodovina. Nova Zelandija je začela že zbirati prostovoljce. Indija je pa dala vse svoje vires na razpolago Veliki Britaniji. Mobilizacija se vrši tudi v vseh delih francoskega imperija in sicer v pospešenem tempu. Doseženo je nadalje enotno nastopanje v gospodarski vojni. Francoski strokovnjaki v Londonu se posvetujejo s svojimi britanskimi tovariši, da bi zagotovili svobodno oskrbovanje obeh držav in desorganizirali preskrbovanje sovražnika. Angleški finančni minister je poslal francoskemu finančnemu ministru osebno pismo, v katerem mu zagotavlja, da bo britanska državna blagajna sodelovala s francosko državno blagajno vse do konca vojne.

Posvet o izvedbi sprejetih sklepov

Pariz, 13. sept. br. Ministrski predsednik Daladier je imel danes dopoldne daljši razgovor z vrhovnim poveljnikom francoske vojske generalom Gamelinom. Ka-

liko letal, da imajo odločilno premoč nad poljskim letalstvom.

Rimska »Tribuna« poroča iz Berlina, da je nemški narod prepričan, da so šli Francozi v vojno samo zato, da rešijo čast prestiža in podpisa, ki ga je stavila francoska vlada na zavezniško pogodbo s Poljsko. V zvezi s tem je računala nemška javnost, da bodo Francozi v svojih vojnih operacijah zasledovali predvsem čisto defenzivno taktiko. Dogodki poslednjih dni na zapadnem bojišču pa dajejo slutiti nemški javnosti, da bo francoska vojska ramo ob ramo z angleškimi divizijami pričela z ofenzivnimi pokreti ter šla v svojih operacijah do kraja. V soboto je še sporočil maršal Göring francoskemu narodu, da Nemčija načrtuje ne zahteva od Francije, kar je značilo, da Nemci ne računajo na kakve večje operacije na zapadu. Medtem so pričeli govoriti na Renu topovi, ki so razblinili poslednje nade na defenzivno stališče Francije.

Ameriški komentarji o bojih na zapadu

New York, 13. sept. c. O bojih na francosko-nemški fronti v Posarju dajejo ameriški novinarji sledeče komentarje: Francoske čete prodirajo predvsem proti Saarbrücknu in so dosegle že predmestja. Prve utrdbe Slegriedove linije pa leže šele 11 km za Saarbrücknom. Francoske čete prodirajo po sledečem načrtu: Topovi iz Maginotove linije krijejo z bobnečim ognjem napredovanje čet. V prvi liniji gredo nato tanki, ki rušijo žične ovire. Potem sledi inženjerski oddelki, ki odstranjujejo in razstreljujejo mine. Nato šele sledi pehota.

Francozom se je posrečilo Nemce tudi pri Sierczu potisniti nekoliko nazaj.

Sestreljena letala

Pariz, 13. sept. c. Pri letalski bitki nad fronto so Francozi sestrelili tri nemška letala, večjo eskadrilo nemških letal pa so pogнали v beg. Tudi francosko letalstvo je imelo izgube.

Nemški odgovor na angleško blokado

Kodanj, 13. septembra. AA. (Havas). Berlinski dopisnik lista »Berlingske Tiden« poroča: Nemčija bo na angleško blokado odgovorila s tem, da bo poslala 3.000 bombnikov nad angleške luke.

Nemško vojno letalo nad Schaffhausnom

Bern, 13. sept. br. Včeraj se je neko nemško vojaško letalo pojavilo nad Schaffhausnom. Švicarske protiletalske baterije so ga najprej s svarilnimi strelji opozorile, da je nad švicarskim ozemljem. Ker se letalo na to ni oziralo, so ga pričele ostro obstreljevati. Tedaj se je letalo naglo umaknilo nazaj čez mejo. Švicarske vojaške oblasti so uvedle strogo preiskavo.

Rusija bo zasedla baltiške države?

„Baseler Nachrichten“ zatrjujejo, da pripravlja Stalin udar na baltiške države

Bern, 13. sept. z. »Baseler Nachrichten« objavljajo uvodnik, v katerem se bavijo z vprašanjem, kakšen je pravi cilj nenadne ruske mobilizacije, ki zavzema vedno večji obseg. Pisec prihaja po pretehtanju vseh pogojev prihajajočih elementov in problemov do zaključka, da pripravlja Stalin udar na baltiške obrobne države, ki jih hočejo zopet spraviti pod rusko oblast v mehanizem trojnega pakta med Anglijo, Francijo in Rusijo so se razbila baš na odpru Chamberlaina proti tej Stalinovi nameri. Stalin skuša sedaj izkoristiti vojno v Evropi za to, da doseže, česar prej ni mogel. S tem je tudi rešena uganka ruske mobilizacije.

Stockholm, 13. sept. z. Tukajšnji listi poročajo iz Moskve, da je sovjetska vlada sklenila odpovedati trgovinsko pogodbo z Anglijo, ker je angleška vlada prepovedala izvoz vojaškega materiala v Rusijo, da si bo bile dobavne pogodbe sklenjene že pred izbruhom sovražnosti v Evropi. Med drugim je Rusija naročila v Angliji tudi 60 velikih najmodernejših tankov. Pomenu sovjetske vlade trgovinska pogodba z Anglijo v takih okoliščinah nima več nobenega pomena.

Vsak napad na Kanado bi izzval reakcijo Amerike

Prezident Roosevelt o stališču Zedinjenih držav napram morebitnemu nemškemu napadu na Kanado

Washington, 13. sept. br. Prezident Roosevelt je davi na običajni novinarski konferenci izjavil, da namerava zares v kratkem sklicati kongres. Na vprašanje nekega novinarja, kaj bodo napravile Zedinjene države, če bi Nemci napadli Kanado, ki jim je sedaj napovedala vojno, je Roosevelt odločno izjavil, da bi v takem primeru Zedinjene države nikakor ne držale križem rok, nego v smislu Monroeove doktrine prisilile Kanado na pomoč z vsemi svojimi silami in sredstvi. Novinarji so opozorili prezidenta tudi na možnost, da bi sedaj ameriški velekapital investirali svoj denar v tovarne letal, orožja in streliva, ki bi se zgradile v Kanadi, da bi se tako izognili prepovedi izvoza orožja iz Zedinjenih držav, kar pa bi imelo nujno za posledico novo naraščanje nezaposlenosti v Zedinjenih državah. Roosevelt na te pripombe ni reagiral.

Washington, 13. sept. AA. (DNEB). Predsednik Roosevelt je izjavil včeraj novinarjem, da je njegov govor, ki ga je imel v Kingstonu pred mesec in v katerem je dejal, da Zedinjene države ne bi mogle pasivno trpeti nobenega napada, ki bi prišel z zapadne hemisfere, treba tolmačiti drugače kakor se to doslej delalo. Monroeova doktrina ne velja samo za Kanado, temveč za vse države. Ona velja enako za Kanado, kakor za vsa posestva Angije, Francije in Nizozemske na zapadni hemisferi, to je za vse male otoke, ki se nahajajo v Severni, Srednji in Južni Ameriki kakor sploh vso zapadno hemisfero. Roosevelt je posebno naglasil Gvinejo, Curacao, Martinique, Jamajko in Bermudsko otočje. V toku 120 letne veljave Monroeove doktrine ta otočja enako kakor ostala evropska posestva v Ameriki niso pomenila nobenega problema za Zedinjene države. Zedinjene države so izvajale Monroeovo doktrino na

osnovi sledečih dveh načel: 1) nobena evropska država ne sme prevzeti kontrole nad ameriškim kontinentom; 2) ne more se dovoliti nobena sprememba suverenitete evropskih posesti v Ameriki. Zaradi tega Zedinjene države ne nameravajo uvesti kako skupno kontrolo Severne Amerike in Kanade nad ameriški vodami.

Manevri pacifiškega vojnega brodogoja

Los Angeles, 13. sept. br. Davi se je v zalivu San Pedro, ki leži kakšnih 40 km južno Los Angelesa koncentriralo ameriško pacifiško vojno brodogoja. Brodogoja šteje 130 vojnih ladij in 450 hidroavionov. Skupno štejejo njegove posadke 42.000 mož. Brodogoja se pripravlja na velike jesenske vojne vaje, ki se bodo pričele 23. septembra.

Vojne priprave v Kanadi

Ottawa, 13. sept. br. Vojne priprave v Kanadi se nadaljujejo z veliko intenzivnostjo. Da bi se pravilno uporabili kredit 100 milijonov dolarjev, ki si ga bo vlada oskrbela na osnovi pooblastil, dobljenih predvčerajšnjim v parlamentu z razpisom posebnega notranjega posojila, je bil ustanovljen poseben odbor za dobavo vojnih potrebščin. Ministrski predsednik Mackenzie King je naglasil, da je odbor sestavljen iz priznanih strokovnjakov in da se je že s polno paro lotil svojih poslov.

Ameriški kongres sklican za 21. t. m.

Washington, 13. septembra. br. Prezident Roosevelt je danes sklical kongres. Kongres se bo sestel v četrtek 21. t. m.

Beleške

Papeški nuncij pri dr. Mačku

Podpredsednik vlade dr. Vladko Maček je v torek sprejel v Beogradu med drugim poljskega in grškega poslanika, nato pa papeškega nuncija msgr. Feliceja. Kakor pristavlja »Hrvatski dnevnik«, je nuncij, ki govori dobro hrvatsko, ostal z dr. Mačkom v razgovoru celo uro. V torek zvečer sta se predsednik vlade Cvetković in podpredsednik dr. Maček udeležila svečane večerje v gardnem domu, ki je bila prirejena o priliki slave artilerijskega gardnega polka.

Volitve v hrvatski sabor

Iz Zagreba poročajo, da se že izdeluje volilni red za volitve za hrvatski sabor. Po zatrejanju informiranih krogov HSS ni izključeno, da bodo volitve že pred božičem. V teh krogih so mnenja, da se volitve lahko razpišejo že pred razpisom volitev v narodno skupščino, smatrajo pa za možno, da bodo tudi skupščinske volitve že letos, seveda po novem volilnem zakonu.

Dr. Krnjevićevo deło v inozemstvu

»Hrvatski dnevnik« razpravlja v uvodniku o govoru, ki ga je imel dr. Krnjević v nedeljo na sestanku odborikov zagrebskih organizacij HSS. List pravi:

»V nedeljo so predstavniki zagrebskih organizacij HSS imeli po desetih letih prvič priliko, da zopet slišijo glavnega tajnika stranke dr. Krnjevića. Zanimanje za njegov govor je bilo zelo veliko, ker je bilo jasno, da bo dr. Krnjević govoril z evropske perspektive. Samo navni ljudje pa so mogli pričakovati, da bo poročal o svojih akcijah in o svojih stikih s političnimi činiteљи inozemstva. Njegova misija je bila preveč delikatna, da bi že sedaj mogel govoriti o svojih akcijah, ki so toliko podpre hrvatsko narodno stvar. O tem bo morda pisal v svojih memoarih, ki se bodo mogli objaviti kasneje, kadar bodo te akcije stopile v senco zgodovine.«

Važne spremembe v finančnem ministertvu

Na predlog finančnega ministra je upokojen pomočnik ministra dr. Anton Sladović. Za novega pomočnika finančnega ministra je imenovan dr. Anton Filipančić. Dr. Filipančić je doma iz Bosne in je večinoma služboval v Sarajevu, kjer je bil nazadnje tajnik tamošnje zveze denarnih in zavarovalnih zavodov. Pred par leti se je preselil v Zagreb in stopil v službo osrednje državne zveze denarnih in zavarovalnih zavodov, ki ima svoj sedež v Zagrebu. Ko je bil glavni tajnik te zveze dr. Marković imenovan za glavnega ravnatelja Poštne hranilnice, je postal dr. Filipančić njegov naslednik. Kot finančni strokovnjak je sodeloval v odboru strokovnjakov pri pogajanjih za sporazum. Obenem je bil na predlog finančnega ministra imenovan za novega načelnika

proračunskega oddelka v finančnem ministertvu Karel Friš, ki je bil do lanskih volitev načelnik finančnega oddelka banke uprave v Sarajevu. Po volitvah je bil upokojen, ker ni volil liste dr. Stojadinovića.

Okrog Hrvatskega Sokola

Včeraj smo zabeležili vsebino izjave, s katero se je dr. Maček izrekel proti obnovi Hrvatskega Sokola. Kakor poročajo sedaj »Novosti«, so se bivši voditelji in funkcionarji Hrvatskega Sokola v Zagrebu sestali v ponedeljek zvečer ter razpravljali o obnovi organizacije. Razdelili so se v dve skupini, od katerih je bila ena za obnovo, druga pa za priključitev k novi organizaciji »Hrvatskega Junaka«. Sklenjeno je bilo, naj oboji odbor podrobno prouči vprašanje. Gre tudi za to, kdo bo dobil premoženje nekdanjega Hrvatskega Sokola.

Gori omenjena izjava dr. Mačka je bila brčias v zvezi z akcijo za obnovo Hrvatskega Sokola.

Dr. Maček pri Nj. Vel. kraljici Mariji

Beograd, 13. sept. AA. Nj. Vel. kraljica Marija je sprejela danes ob 11. v dvoru na Dedinju v avdijenci podpredsednika kr. vlade dr. Vladka Mačka. Ob 12. ga je sprejela v Belem dvoru v avdijenci Nj. Vis. kneginja Olga.

Nov ban vardarske banovine

Beograd, 13. sept. AA. Z ukazom kraljevih namestnikov je bil na predlog predsednika ministrskega sveta imenovan za bana vardarske banovine Aleksander Andrejević, sodnik kasacijskega sodišča v Beogradu.

Beograd je dobil novega župana

Beograd, 13. sept. AA. Razrešen je dolžnosti predsednika občine mesta Beograda na lastno prošnjo Vlada Ilić. Za njegovega naslednika je bil imenovan dr. Vojin Gjurić, ministar na razpoloženju. Obenem je bilo razrešenih 73 dosedanjih beograjskih mestnih svetnikov ter so bili imenovani novi.

Odlikovanje

Beograd, 13. sept. r. Z redom Jugoslovenske krone IV. stopnje je odlikovan g. Jože Zupančič, glavni urednik »Slovenskega Narodca«.

Kongres pravnikov odgođen

Beograd, 13. sept. p. Kongres pravnikov, ki je bil napovedan za 25. 26. in 27. t. m. v Beogradu, je odpovedan.

Naši kraji in ljudje

Generala Peter Nedeljković in Ilija Brašić nova poveljnika armijskih oblasti v Zagrebu in Skoplju

Kakor smo včeraj poročali, sta bili v naši vojski izvršeni dve važni izmenjavi. Za vršilca dolžnosti poveljnika 4. armijske oblasti v Zagrebu je bil imenovan divizijski general Peter Nedeljković. Na njegovo mesto pa je prišel kot vršilec dolžnosti poveljnika 3. armijske oblasti v Skoplju divizijski general Ilija Brašić, dosednji divizionar v Subotici.

Osebnost generala Petra Nedeljkovića je Slovencem splošno znana. V »Jutro« smo imeli ponovno priliko pisati o njegovih odličnih vojaških vrtnah, še prav posebno letos proti koncu aprila, ko je bil postavljen za komandanta 3. armijske oblasti v Skoplju. Prištevamo ga med elito naših generalstabsnih oficirjev. Rodil se je leta 1882. v Zaječaru, iz vojne akademije pa je izšel kot konjenički podpomočnik leta 1903. V balkanskih vojnah je poveljeval eskadronu ter se je junsko izkazal v mnogih bitkah, o čemer tudi pričajo visoka odlikovanja. Na solunski fronti je bil načelnik brigadnega štaba, pred probom front pa je bil v štabu II. armade, ki je imela najvažnejšo nalogo. Leta 1931. je postal generalstabsni brigadni general. Poveljeval je nekaj časa konjenički diviziji, pozneje pa je bil komandant vrbarske in nato dvevske divizijske oblasti. V Ljubljani je bil od marca 1935 do oktobra 1936 in se je med nami v pravem pomenu besede udomačil. Njegova gospa soproga je iz ugledne škofjeloške rodbine Heinriharjev. Iz Ljubljane je odšel v Beograd kot inspektor konjenice, naslednje leto je postal komandant konjenice, potem pa je nastopil visoko službo v Skoplju in zdaj je prišel v Zagreb, kjer mu želimo mnogo častnih uspehov.

Divizijskega generala Ilijo Brašića smo Slovenci imeli priliko bližje spoznati pri velikih manevrih, ki so bili v naših krajih pred dvema letoma, v septembru 1937. Takrat je bil g. Ilija Brašić kot pomočnik načelnika glavnega generalnega štaba šef štaba vrhovnega vodje manevrov, armijskega generala Milana Milovanovića. G. Brašić je z ugledne kmetije v Oparicu v levačkem srezu in je z g. Nedeljkovićem dovrnil vojni akademijo v letu 1903. Višjo šolo vojne akademije in pripravo za generalstabsno stroko je dovršil kot edini pešadijski oficir 33. razreda. V vojni je poveljeval bataljonu Šumadincev, potem je bil v divizijskem štabu in načelnik štaba brigade. Divizionar je bil že na dveh mestih, večkrat pa je bil tudi že v inozemstvu v važnih poslanstvih. Njegove prsi krasi vrsta odlikovanj, med njimi dve Karadjor-

dževski svezdi z meči. Med oficirskim naračanjem je general Brašić posebno znan, saj je bil vrsto let profesor strategije na višji šoli vojne akademije in pri pripravnikih za generalstabsno stroko. Kot vzoren sin kmetijske družine, ki se je povzpela v vrhove naše vojske, uživa general Brašić splošen ugled enega naših najposobnejših vojskovo-

simbol mesta. Poslednja leta je zavod gradil moderne stanovanjske hiše v drugih mestih naše banovine, tako v Celju, Mariboru in Kranju, letos pa je na vrsti zopet Ljubljana. Z mislijo, da bi zgradil na vrtu uršulinskega samostana veliko stanovanjsko hišo, se zavod ukvarja že več let. Težave pa so bile predvsem z odstopom sveta, ki je cerkvena last. Ko je bila odstranjena ta največja ovira in so bili izdelani regulacijski in gradbeni načrti, so zoper gradbo vložili prizive lastniki hiš ob Bleiweisovi cesti. Stanovanjski blok Pokojninskega zavoda bo ostal precej odmaknjen od teh hiš in je med obema zgradbama projektiran precejšen drevesni nasad, tako da bo tod zraka in svetlobe kar dovolj. Zato ne kaže iz namišljenega prikrajševanja pravic metati polena pod noge podjetnosti, s katero bo ne 'e v veliki meri pomagano še vedno občutnemu pomenjkanju zdravih stanovanj v

Šolska vrata se odpirajo Poslednji dnevi dijaškega sejma na Bregu

Ljubljana, 13. septembra. Dež, ki nas je začel zalivati, kakor da je že prava jesen, in pa šolske maše, ki se prične jutri po ljubljanskih cerkvah — z vsem tem se je veselil čas počitnic, ki so bile to leto na radost študentov še malo podaljšane čez običajno mero. Približal svojem zaključku. Prestop iz dni počitka v redno šolsko delo spremlja vsako leto tradicionalni dijaški sejem, ki se prav tako že polagoma razhaja.

Koliko razigrane, a obenem krvavo resne kupčije je bilo na Bregu od Čevljarskega pa do Šentjakobskega mostu vse te dni! Pravi resnični sejem je to, na katerem stotine rok ponujajo, pregledujejo in odpravljajo knjige, stare špehe, pa tudi še čisto nove izdaje, s katerimi tako pogosto oblagodarja starejši moderni čas. Vseh vrst dijakov dobiš na tem sejmu, a napredaj je vse, kar je sploh še šolski knjigi podobnega. »Za četrto, za peto!...« »Drago, daj, kupi no slovensko slovnico!« — »Slovnico — čemu mi neki bo?« — »Ja, Martin je dejal, da bo letos hujše kakor lani. Zdaj je šel nekam iz Ljubljane, da prouči položaje...« Martin — pod tem imenom živi med študenti profesor slovenščine.

Pod kostanj stoji skupina študentov. »Koliko pa hočeš za ta špeh?« vprašuje visok fant s polno aktovko knjig. »Deset dinarjev.« »Kaj, za tole, saj vendar manjka polovico listov!« — »Vem, se brani prodajalec, »pa saj imam za drugi semester vse liste, za prvega jih pa itak ne potrebujem.« Kmečki oča s pipo v ustih kupuje za sina — v meščansko gre. »Pa je to nova izdaja?« vprašuje nezaupno fanta z ogromno torbo knjig pod pazduho. — »Ni vrag, saj se je še moj foter učil iz nje!« se mu zareži fant in jo urno odkuri. — »Prekupčevalec, si šepetajo okoli stojčči.

Tam stojita dve gosposodi. Že skoraj pol ure se pogajata za slovnico. — »Torej,

Ljubljani, temveč stopa z njo mesto k popolni izgradnji svojega središča. Hkrati bo reguliran predel, ki je kakor mrtva li- sa med prometnimi ulicami.

Nova zgradba PZ je zamišljena kot skupaj petih petnadstropnih stanovanjskih poslopj, ki pa bodo zunanje zaključeni v arhitektonsko enoto in bodo videti kakor ena sama mogočna stavba. Glavno pročelje bo ob novi Muzejski ulici, ki bo vodila ravno ob muzeju od Šubičeve ulice vzporedno z Bleiweisovo cesto do Nunske ulice in bo dolga 82 m; južno pročelje ob Nunske ulici pa bo dolga 44 m. Poslopje bo visoko 24 m. Stavbišče meri nekaj manj ko 5.000 m², s samo hišo pa bo zadanega 1650 m² sveta. Za zidanje je zavod pripravil 12.000.000 dinarjev in je dolečil da se uporabi izključno domače gradivo, kar bo koristilo domači industriji in obrti. Načrte za zgradbo je napravil zavodov arhitekt Vladimir Šubica.

Morda utegne podjetnost PZ služiti za zgled velikim denarnim zavodom, ki naj bi del svojega premoženja določili za gradnjo večjih poslopj, saj potrebi po udobnih stanovanjih v Ljubljani še dolgo ne bo zadosteno.

ali daš za 25 din?« — »Ne!« — »Ško!« — »Kozal!« In trgovski stiki so prekinjeni. »Za šesto, za prvo!« — »Dinar komad, dinar, samo dinar!« kriči mlad Bosanec in z groznimi operaterskimi kretnjami mesari ubogo melono. — »Tri preste za dinar, trile!« — »Tole je imenito, dinar, samo dinar, le imeti ga moraš,« se jezi študent v umazanih hlačah. »Prokleti kšeft,« še zakolne, požre slino in gre dalje. »Servus, Jože, potrebuješ kaj za sedmo, za osmo?« — »Nič, samo prodajam. Nima smisla kupovati, saj vem, da bom kriksmatu delal!« — »Hej, ti ali že veš, da je pet profoksov iz naše vpkolicanih?« — »Res? Bravo! Kolosalno! Potem pa do prvega ne bo šole. Hura!« — Za sedmo, za osmo!«

Razpoloženje je odlično, samo škoda — še par dni pa se bodo študentje znašli na svojem pravem bojišču na katedru, pred tablo in potem se bo začelo spet: volo-vis-vult-volumus... In tako dalje.

— Uj —

Justifikacija Jurija Sabukoška v Celju Obsojenec je bil dolgo zakrknjen in je šel mirno v smrt

Celje, 13. septembra. Davi je bila v Celju izvršena smrtna obsodba nad roparskim morilcem Jurijem Sabukoškom, 53-letnim zlatarskim in slikarskim pomočnikom, ki ga je okrožno sodišče v Celju 13. aprila obsodilo na smrt na večalih, ker je lani 31. oktobra ob Voglajni v Čretu pri Celju s ciankalijem zastrupil, zadavil in oropal Ivanko Zakrajskovo. Višja instanca je potrdila sodbo, naka je poslal Sabukošek Nj. Vel. kralju prošnjo za pomilostitev. Pred dnevi je bila prošnja zavrnjena. To je ministrstvo pravde pred dnevi sporočilo okrožnemu sodišču v Celju, ki je ukenilo takoj vse potrebno za izvršitev smrtne kazni.

V torek ob 16.15 se je zbral v razpravni dvorani okrožnega sodišča v Celju veliki senat, sestavljen iz predsednika okrožnega sodišča dr. Vidovića ter s. o. s. dr. Dolničarja, Božiča Brečka in dr. Farkaša. Zapisnikar je bil sodni pripravnik g. Potonik. Navzoč je bil tudi državni tožilec dr. Rus. Pazniki so privedli Jurija Sabukoška,

ki se je bil v zadnjih mesecih postaral in je bil zelo bled, izletnišnice starega okrožnega sodišča po mestnih ulicah v razpravno dvorano. Predsednik dr. Vidovič je sporočil Sabukoško, da je Stal sedmorice zavrnili njegovo revizijo in da je tudi prošnja za pomilostitev odklonjena, zaradi česar za v sredo 13. t. m. ob 6. zjutraj izvršena justifikacija. Sabukošek je povesil glavo. Ko mu je predsednik pojasnil, da lahko dobi duhovnika in da bodo Sabukoško izpolnjene zadnje želje, je Sabukošek odgovoril, da odklanja duhovnika in izpolnitev zadnjih želj, ter izjavil, da je nedolžen.

Noč pred smrtjo

Z osebnim vlakom ob 15.45 sta prispela v Celje krvnik Dragotin Hart in njegov pomočnik Horak, ki je sicer jetniški paznik v Zenici. Javila sta se takoj sodišču, nato pa sta odšla na dvorišče jetnišnice starega okrožnega sodišča. Tam sta dva jetnika izklopala jama za vešala, naka so postavili vanjo vešala in jih ucvrstili. Krvnik

ZA SIGURNO IN
DOBRO HOJO, SAMO

Hart in njegov pomočnik sta prenočila v jetnišnici.

Ko so privedli Sabukoška v njegovo celico, so pustili celico odprto in razsvetlejo, celico pa so zastražili orožniki. Sabukošek je odklonil sleherni jed in pijačo. Dejal je, naj pojejo njegovo večerjo oni, ki so ga obsodili. Na njegovo željo so mu dali cigaret »Morava« in časopisov. Izrazil je tudi željo, da bi oblekel za justifikacijo črno obleko in belo srajco in da bi o njegovi smrti obvestili samo njegovo sestro, ki živi na Vestfalskem. Vso noč pred smrtjo ni Sabukošek ničesar zaužil. Ponoči je samo kadil in nekaj časa čital časopise, potem pa hodil po celici in večkrat vprašal, koliko je ura. Proti jutru je poklonil zavitek cigaret »Morava« nekemu pazniku in mu dejal, naj jih pokadi namesto njega. Sabukošek je bil vso noč miren in ni zatisnil očesa. Odklonil je vse obiske. Ob 20. je prišel k njemu v celico mestni kaplan g. Babšek, Sabukošek pa ga ni hotel sprejeti. Ob 22.45 se je kaplan g. Babšek vrnil. Tokrat ga je Sabukošek sprejel. Sabukošek se je dal omehčati in se je spovedal, ob 5. zjutraj pa je prejel obhajilo. Gosp. Babšek mu je izročil evangelij, molitvenik in svetinjico.

Pravici je zadoščeno...

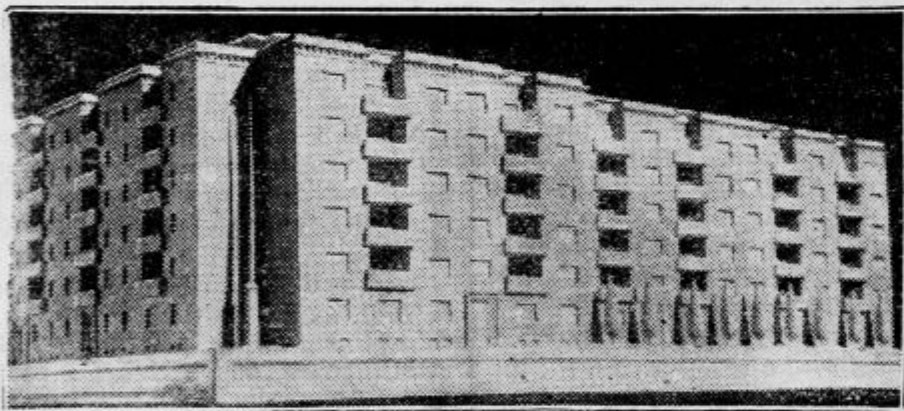
Malo pred 6. zjutraj so se zbrali na dvorišču jetnišnice s. o. s. dr. Farkaš, državni tožilec dr. Rus, sodni pripravnik Potonik kot zapisnikar, sodni zdravnik primarij dr. Flajs, krvnik Hart, ki je bil oblečen v žaket in imel na glavi cilindar, njegov pomočnik Horak, ki je bil oblečen v črno obleko, celjski župan, sodno osebo ter policijski stražniki in orožniki. Primarij dr. Flajs je stopil k Sabukošku v celico, da po zakonskih predpisih ugotovi, ali je Sabukošek sposoben za justifikacijo. Sabukošek mu je dejal: »Zakaj me gledate, saj grem itak na gavage!« Ko je stopil nato s. o. s. dr. Farkaš v celico in vprašal Sabukoška, ali ima morda še kakšno željo, mu je ta odgovoril: »Nimam nobene želje, saj me boste itak obesili!« To so bile zadnje Sabukoškove besede.

Točno ob 6. so privedli Sabukoška, ki je imel na sebi črno obleko in belo srajco, iz celice na dvorišče jetnišnice. Mestni kaplan g. Babšek ga je spremljal do vešal. S. o. s. dr. Farkaš je ugotovil Sabukoškovo identiteto in obvestil obsojenca, da bo sedaj izvršena smrtna kazen. Sabukošek je bil zelo bled, toda na videz popolnoma miren. Kaplan g. Babšek mu je ponudil razpelo, ki ga je Sabukošek poljubil. Nato se je Sabukošek ozrl po prisotnih in stopil sam na pručico pod vešala. Krvnik Hart je storil svoje, pomočnik Horak je spodnesel pručico. Nato sta oba s prtom pokrila Sabukoška. Bilo je točno dve minuti čez šest. Z zvonika sosednje Marijine cerkve se je žalostno oglašil mrtvaški zvon. Primarij dr. Flajs je po 16 minutah ugotovil, da je Sabukoško nehalo biti srce.

Pokojninski zavod zazida nunski vrt V enem letu bo zrasel nov stanovanjski blok

Ljubljana, 13. septembra. Načrt Pokojninskega zavoda za gradnjo velike stanovanjske hiše na sedanem nunskem vrtu se bliža ureditvi. V kratkem bodo pričeli kopati temelje in danes leto dni utegnemo imeti v najlepšem delu mestnega osrčja veliko, moderno stavbo s približno 80 eno do štiri sobnimi stanovanji.

Pokojninski zavod v Ljubljani je bil med našimi javnimi ustanovami prvi, ki je kmalu po vojni velikopotezno pričel reševati stanovanjsko krizo. Zgradil je v severnem delu mesta več velikih hiš in veliko dvokrilno hišo na vogalu Miklošičeve in Pražakove ulice. Največjo gradbeno podjetnost je izkazal PZ vsekakor z zgradbo nebotičnikovega bloka, ki je postal nov

Model novega bloka PZ po načrtu inž. Vladimira Šubica

Jožep Korban:

Moškati kozliček

Stare, neudobne kolavte z volanom in pnevmatik, dnevna pokora in strah voznikov in pešcev na ozki, razdrapani cesti, so bile tisti dan napolnjene do zadnje. ga kotička. Kakor sardine v pločevinasti škatli smo se — vdani v božjo in soferjevo voljo — tiščali drug drugega. Pa glej čudo: Vsej napetosti in tesnobi navzlic so obstale na vrhu klanca, da sprejmejo pod svojo gostoljubno streho novega potnika.

Bil je že prileten, precej natreskan moškiček, pa je še čudovito mladostno — kakoz razposajen kozliček skočil v kolavte — in naravnost v naročje gospe Marije. »Slišite, mož, vi ste pa pretežki, da bi vas pestovala!« »Saj sem prelahek,« se je odrezal — in že je omahnil meni na kolena. Ko sem mu pojasnil, da je plačal za navadni sedež, ne pa za živ fotelj, me je divje pogledal in zabrugal: »No, bom pa stal! Kaj pa mislite, kdo sem jaz?« Moško se je potkal po prsih.

Jaz sem zidarski mojster... V Ameriki sem bil baas. Pri vojakih sem bil cigufirar... Šest let sem bil na fronti. Cesar mi je pripel zlato medaljo... Fir den topfern holten for di fajnt.

Od stare, motno se svetlikajoče usnjate torbe, ki jo je imel obešeno čez ramo, je neprijetno zaudarjalo po starih kvargljih in dihurjih. Lepa sosedba je zavihala noske in me šepetaje vprašala:

»Ali se bo kam daleč peljal — ta moškati kozliček?« V bližnjem naselju sta se od nas odrgali dve »sardelici«, mož s torbo dišav je dobil svoj pošteni sedež. Vesel, da se mu bodo odpočile stare kosti, se je takoj spustil s sopotniki v živahen razgovor.

»Veste, ljudje božji, v Ameriki smo pa vse bolj ekstra potovali. Tam so kolavte

dolže in široke, da lahko spite v njih. Ceste gladke ko steklo in široke, da jih komaj pregledate... tam je sploh vse večje in višje kakor pri nas. Videl sem tičastorkijo, ki je imela petnajst metrov dolge noge.«

»O, sveta nebesa, to pa že ne bo res,« je ugovarjala debeluhasta kmetica.

»Kako, da ne? Saj sem zidarski mojster! Bom že znal presoditi na oko!«

»Kako je pa mogla leteti s tako dolgimi gambelji?« »I, kako? Potegnili jih je k sebi — kakor potegnemo zidarski mojstri čolotki!«

Redčelični, nadprobi rejeni gospod, ki je sedel moškičku na sedlo, je odločil časopis. Drobne, zalite oči je sovražno zapicil v nesrečno torbo.

»Slišite, mož,« je zadržel kakor žolca od togote, »vas je pa gotovo konkurenca nastavlja, da bi našemu podjetju odgnali pasažirje. Kakšnega smrdljivega huđuca pa nosite s saboj?«

»Poglejte!«

Še preden je jeznotni sopotnik utegnil prepričati, je vrli »moškati kozliček« že odprl torbo in privlekel na dan svoj čudovit zaklad.

»O, ti grdaviš!« so zavreščale ženske in si zatisnile nos in oči.

»To pa res ni nič drugega, se je razhudil možakar. Znamenite gobe so, ki ne rasto za vsakim grmom.« »Štinkmorhel!« je zatulil gospod ob splošni veselosti. Njegovo ogorčenje se je mahoma izpreverilo v hrupno razposajenost. »Ju-uh, ju-uh!« je pisal v višini tirolskega jodlerja in se tolkel po tolstih bedrih, da smo skoraj popokali od smeha.

»Kam pa nesete to čudovito izkristalizirano rožno olje?«

Takoj je bilo ustrezno njegovi rado-večnosti.

»Slišal sem, da v mestu pripravljajo razstavo gob, pa sem si dejal: Martin, ti imaš stroške, potrebuješ denarja, nisi jim te-le smrdčke, ki ne rasto za vsakim grmom, nemara boš kaj zaslužil.«

»Pigo boste zaslužili,« se je gospod zopet zresnil. Zakaj figo? Moje gobe so taka redkost, da bi na razstavi gotovo zbu-jale splošno pozornost.«

»Tako pozornost, da bi razstavljajci in obiskovalci ušli. Vas pa linčali, ako bi nago ne pobrali kopit.«

Cemernega obraza je gospod zopet vzel časopis v roke. »Kaj pa pravijo listi? Bo vojna?« je nedolžno vprašal stari dobar.

»Ste oženjeni?«

»Se ne.«

»Hitro se oženite, pa boste imeli takoj vojno.« »Take domače vojske ne maram. One prave se pa nič ne bojim. Kar še enkrat bi šel na fronto, če bi me le marali. Pa šaržo bi mi morali, seveda, dati nazaj, da bi se ne vsajal vsak ciferfajtr nad mano. Z oficirji bi se že razumel — ni me strah. Saj pravijo, da današnji dan niso taki satani kakor leta štirinajstega, ko je bil pri naši kompaniji baron Kne-delštajn za lajtnanta. Tako nas je štrapa-ciral in učil kozjih molitvic, da nismo bili več podobni živemu človeku. Ko smo bili v Galiciji, pa mi pravi nekega večera infanterist Vrabec — tam neke v Halo-zah je bil doma — Ti, gospod cigufirar, kaj praviš, ali bi se tega prokletega Kne-delštajna prišla kroglica iz moje puške?«

»Naj poskusim?« — Pa daj — sem mu odgovoril — če ti paše... In kaj se je zgodilo? Zjutraj so lajtnanta mrtvega pograbili... Prišel je gavtman. Kakor sve-ča sem se postavil, salutiral, udaril skup s petami, da se je kar pokadilo — in javil: Melde gehorsamst, lajtnant Kne-delštajn ist getet!«

Kakor nasoljen žabji krak je zadrželo lice rejenemu gospodu.

»Torej vi ste tisti individuij, ki je tako zahrbtno spravil s sveta mojega najboljšega prijatelja in vojnega tovariša?« je zagrmel. »O, le počakajte, da pridemo v mesto!«

Ubogi Martin si je obrisal potno čelo.

»Saj ga nisem jaz... Vrabec ga je po-cil.«

»Nič ne pomaga: Sokrivi ste mučeniške smrti mojega prijatelja, zato boste tudi vi odgovarjali.«

Nastal je mučen molk. Debeluhar se je zopet potopil v zanimivosti svojega slajb. žurnalac, moškiček je v svoje mračne misli. Živčno je utripal v vekami in se ne-mirno premikal na sedežu. V naselju pred mestom je pa vstal.

»O, le počakajte, mož, še nismo na ci-lju,« je iznad časnika gospod dvignil gla-vo.

»Pretesno je v teh kolavtah... Vsi u-de je so mi odreveneli.« »Ju-uh! Ju-uh!« je vnovič v pisnjakoj smeh bušil njegov mu-čitelj. »Kar priznajte, da vas je strah!«

»Pred vašo ovađbo? Nak, za tako ne-umnega vas pa ne smatram. Sitnosti bi imeli.«

»Kakšne sitnosti?«

»Oblast ima dolgo in težko roko, vam povem. Grdo pogleda, če ji kdo pripove-duje izmišljene zgodbe.«

»A tako? Se mi je kar zdelo, da ste lažnjivi Kljukec.« »Vi pa moj brat... Le-po pozdravljajte svojega prijatelja Kne-delštajna. Pa srečno in brez zamere! Izsto-piti moram: na mitnici imam opravke. Ko sem zadnjič nosil slivovko, so je bili veseli; ima me pa firbec, kaj bodo rekli, ko bodo danes povohali v torbo.«

»Ju-uh! To pa tudi mene zanima. Pri-dite, no, povedat. V najlepši restavraciji, Pri zeleni opici, vam plačam grofovsko kosilo. Toda pod pogojem, da pride z va-

mi tudi tista torba, tako obtežena kakor je zljaj. Velja?«

»Pa naj velja!«

»Če me ne bo že tam — pa malo po-čakajte,« je gospod še zaklical odhajajo-čemu moškičku, potem se je pa zadovoljno potrepil po napetem trebuhcu. Z levico je počasi segel v desni notranji žep sukn-jičja. Otupil je rejeno listnico in jo pri-jazno pobožal.

»Jojte, jojte! Kam plovemo?« je vzdihnil sosed na moji levi. »Poglejte, zidarski mojster je... zlato kolajno ima v škrtiži zaklenjeno... pa se mora —«

»Ne prenažite se, prijatelj,« ga je prek-nil debeluhar. »Ta vam je tič! Večji tič kakor jih je gledal v Ameriki. Veste za-kaj nosi tisto prekleto torbo po svetu? Zaslužek, mislite? Kaj še! Le poslušajte me, kaj bom povedal: tista njegova torba je — simbolično povedano — trobenta, ki močje trobenta njegov protest proti ob-stoječemu redu. Zapreti bi ga morali. Da protestira na mitnici, bi mu še odpustili. Kaj smo pa mi tukaj zagrešili, da nam f-tako grdo kadil pod nos. Ampak jaz sem se maščeval. Ju-uh! Polovnjak vina sta-vim, da mi ne bo treba plačati kosila, ker ga bo Zelena opica že pred serviranjem vrgla na cesto in potem napisala za ho-telirja žolčen članek z naslovom: Torba — najnovejši trik nelojalne konkuren-ce. O, Zelena opica ne pozna šale!...«

Na gladki asfaltirani cesti so obstale kolavte, »sardince« so se zopet srečno razgibale v novo življenje.

Postani in ostani član

Vodnikove družbe!

Poravnajte še danes naročnino za ta mesec

kajti Vam in svojem z jutrišnjim dnevom
„ZEDINJENA ZAVAROVALNICA D. D.“
ni več dolžna plačati zavarovalnino za slučaj smrti vsled nezgode.

Domače vesti

* Krstna slava topničarjev in pionirjev kraljeve garde. Artilerijski polk in pionirska četa kraljeve garde sta praznovala v torek krstno slavo. Slavlju je prisostvoval kot kraljev zastopnik prvi adjutant armijske general Nikola Hristić, ki je čestitasti vojakom, podoficirjem in oficirjem. Na častni tribuni so bili poleg generala Hristića vojni ministri Nedić ter ministri Jevrem Tomić, dr. Ivan Andrić in Stanoje Mihailović. Izmed treh svetnikov je katoliške molitve opravil duhovnik Ivan Kotnik. Vojake je nagovoril o pomenu krstne slave polkovnik Dimitrije Pavlović. Sledil je defile, ki je vzbudil vso pozornost. Zvečer je bil v Gardijskem domu družabni večer. Pred začetkom sporeda je prišel v dom podpredsednik vlade dr. Vladko Maček v spremstvu ministrov dr. Andrića in dr. Mihailovića. G. dr. Mačka je sprejel poveljniki kraljeve garde, divizijski general Stanković skupno s poveljnikom artilerijskega polka kraljeve garde polkovnikom Pavlovićem. Sledila je skupna večerja, nakar so člani beogradske drame in baleta izvajali daljši spored. Prosta zabava se je pričela s kraljevim kolom. Zelo dobro razpoložen je g. dr. Maček po slovesu od navzočih odličnih predstavnikov vojske zapustil Gardijski dom.

**PARIŠKE
novosti
ANGLEŠKE
nosebnosti**
mode
za jesen

MANUFAKTURA
SOUVAN
MESTNI TRG 24

* Odlikovanja v resoru zunanjega ministrstva. Z redom Belega orla IV. stopnje je odlikovan Vladimir Vauhnik, generalštabni polkovnik in vojaški ataše v Berlinu; z redom sv. Save III. stopnje: dr. Vladimir Ribić, legacijski svetnik v Washingtonu; z redom Jugoslovenske krone III. stopnje: dr. Ivo Božić, svetnik v zunanjem ministertvu; z redom Jugoslovenske krone V. stopnje: Vekoslav Primuž, pisar pri poslanstvu v Parizu; z redom sv. Save IV. stopnje: dr. Frida Pogačnik, tajnik poslanstva v Berlinu; z redom sv. Save III. stopnje: Marija Lešnikova, pomožna ekspeditorica pri poslanstvu v Berlinu.

Višji natakari:
A kaj ima vsak gost najrajši, to je...
Pikolo:
Vem,
Kiki

Proizvodi UNION, Zagreb

* Pomoč poljskemu Rdečemu križu. Beogradske listi so te dni objavili naslednji poziv javnosti, ki je bil dostavljen tudi našemu uredništvu: Pod predsedstvom gospe francoskega poslanika v Beogradu Raymonda Brugera, gospe angleškega poslanika v Beogradu Campbella, gospe poljskega poslanika Dembeckega ter beogradske gospe Nešićeve, Pavlovićeve, Stefanovićeve in Tomičeve je bil v Beogradu ustanovljen odbor za pomoč poljskemu Rdečemu križu. Vsakdo, kdor se zanima za to delo, naj se obrne na naslednji naslov: Maison de France (bivši Hotel Palace). Topličin Venac 23, kjer se od 11. septembra tega leta dalje vsak dan (razen ob nedeljah) s hvaležnostjo sprejemajo od 10. ure do opoldne darila, bodisi v denarju, bodisi v blagu, kakor: voleno blago, jopice, obveze, bolniške srajce in sleherno domače delo.

— Dolžnost vsake žene je, da pazi na redno stolico, ki jo doseže z naravno »Franz-Josefov« greknjo vodo, ako jo jemlje vsak dan v manjši množini. Prava »Franz-Josefova« voda deluje milo, prijetno, naglo in zanesljivo.
Ogl. reg. S. br. 30474/35.

* Nesrečna smrt Josa Priverške. Kakor poročajo »Vreme« iz Pančeva, je v Dunavu na kraju, ki ga imenujejo »Cang Lido«, utonil popularni sportnik in atlet Jozo Priveršek, študent filozofije. Pokojni Jozo je bil že daljšo dobo pančevski sportni dopisnik »Vremena«. V torek popoldne se je šel kopat. Ko se je okopal in že odločil, da se obleče, se je postavil na skalnino in se je z enkrat pognal v vodo. Skok pa je bil nesrečen. Priveršek je udaril ob trda tla in si ranil temne. Prisotni kopalci, ki so opazili nesrečo, so takoj prišli k Priveršku na pomoč in so ga potegnili iz vode. Bil pa je že mrtev. Zapustil je mlado vdovo.

* Pogreb namesto svatovanja. Na svatbi Aleksandra Rodkvića v Bodjanskem Rit-u se je zgodila smrtna nesreča zaradi nesprijetnega ravnanja z orožjem. Ko so svatbe na poti iz llače peljali nevesto Serafino Erorjevo, so se v vasi Pridjevu pri Vukovaru ustavili v gostilni, da popijejo nekaj vina, ženske pa so šle v sosedno

sobo preobleči se. Med njimi je bila 25-letna kmetica Milka Babićeva. Ko je jemala obleko iz kovčega, je našla samokres, ki ga je položila ob stran. Ko je bila preoblečena, je začela ogledovati samokres in ko ga je imela obnjenega proti licu, se je samokres sprožil in je krogla zadela Milko v usta, izstopila pa na tilniku. Milka je obležala na mestu mrtva in svatovanje se je spremenilo v žalni spreved, v katerem so nesli nesrečno kmetico na njen dom.

* Vpisovanje v drž. priznane enoletne trgovsko učilišče »Christofor« učni zavod — s pravico javnosti — Ljubljana, Domo-banska cesta 15. se vrši do konca tega tedna, ker bo otvorjen še en oddelek. Prijave se sprejemajo vsak dan dopoldne in popoldne. Poslanila in prospekti na razpolago. Zavod uživa odlične sloves po svojih učnih uspehih in prvotnem profesorskem zboru. Vodi in največji zavod te vrste v državi. Lastno moderno novo šolsko poslopje. Šolna zbirna. (—)

* Po dolgih letih je prišel iz Amerike obiskat grob škofa Strossmayerja. Iz San Franciscia je pripotoval v Diakovo nekdanji osebni brivec škofa Strossmayerja Pavle Agić, ki živi že 37 let v Ameriki. V teku let si je v San Franciscu ustvaril največji frizerski salon. Vsa dolga leta je hrepenel po tem, da bi spet enkrat obiskal domovino. Poklonil se je na grobu pokojnega škofa, obiskal je znanca in prijatelja in se v kratkem spet vrne v Ameriko.

* Huda nesreča na nevarnem klancu. Iz Slatine Radencev nam poročajo: V nedeljo proti večeru se je vračala od Kapele, kjer je bila na obisku pri sorodnikih, Marica Sinko, šivilja iz Petrovcev v Prekmurju. Po strmem klancu skozi Parčanjak proti Slatini Radencev se je peljala na kolesu precej naglo. Ko je privozila na oster ovinek ob vznožju, je izgubila oblast nad kolesom, padla s kolesa in obležala nezavestna s hudo razmesarjenim desnim licem in notranjimi poškodbami. Vso okrvavljeno je našel na cesti mehanik Eric Skremka iz Gornje Radgone. ki je privozil z avtom v isti smeri od Kapele Kmalu za njim je privozil z motorjem zdraviliški zdravnik dr. Erik Klinc, ki je nudi onesevešeni Sinkovi prvo pomoč. nato pa je bila odpeljana v banovinsko bolnišnico v Murski Soboti. Na tem ostrem ovinku in strmem klancu se je primerilo doslej že nešteto podobnih nesreč.

Pri zaprtju in motnjah v prebavi vzemite jutraj na prazen želodec kozarec navadne Franc. Josefove grenčice.

* Samomor ubijalca. Včeraj smo poročali, da je v vasi Zaslavju pri Karlovcu ustrelil posestnik Ivan Gojak z lovsko puško svojega sosedo Janka Gojaka. Njuno sovraštvo je trajalo že 14 let, saj je Ivan Gojak leta 1925 ubil tudi Jankovo sestro Marijo. Po uboju Janka Gojaka je bil Ivan izročen državnemu tožilstvu v Karlovcu. Ko je bil v torek dopoldne priveden iz zaporu k zaslišanju, se je zadržal precej mirno in se je zagovarjal, da je Janka ustrelil zato, ker ga je izžival. Preiskovalni sodnik je dovolil Ivanu, da se je po zaslišanju razgovarjal s svojim odvetnikom. Govorila sta pri odprtem oknu, medtem ko je stražnik stal pri vratih. V trenutku, ko se je odvetnik obrnil k sodniku, se je Ivan Gojak bliskovito pognal skozi okno z glavo navzdol, v globino 10 m. Pri padcu se je odvil ob železni drog, ki služil za izobežanje zastave, v okretu je razbil okno državnega tožilstva in prvem nadstropju in je treščil z glavo na zemljo. Lobanja se mu je popolnoma razbila in je obležala na mestu mrtve.

* Na dosmrtno ječo je bil pomiloščen Peter Svilokos iz Lačarka, ki je umoril svojo neporočeno ženo Marijo. Dve leti sta živela v divjem zakonu in se večkrat prepirala in pretepala. Ko je Peter zbolel, ga je Marija zapustila in odšla v Novo Mitrovico k peku Radisavu Antonijeviću. Iz ljubosumnosti je Peter prišel za njo in jo usmrtil z nožem. To se je zgodilo letos 27. maja. Okrožno sodišče v Sabcu je Petra obsojilo na smrt, kasacijsko sodišče pa je upoštevalo mučne odnose med Petrom in Marijo in je izreklo kazen na dosmrtno ječo.

* Razkrinkani razbojnik. Pred tremi leti sta bila v Novem gradu Podravskem umorjena premožni posestnik Josip Posavec in njegov sin Andrej, upokojeni finančni paznik. Živela sta v skupnem gospodinjstvu čisto sama. Našli so ju zadavljena z vrvo, hiša pa je bila izropana. Zda sta bila aretirana zidar Simon Jurjević in Peter Zrinjski, ki sta priznala, da sta izvršila omenjeni zločin v družbi Antona Rafaja ter Josipa in Viktorja Karasa. Poslednji trije sedijo v jetnišnici v Lepoglavi zaradi nekega zločina, ki so ga takisto izvršili l. 1936.

* Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2. Redno vpisovanje se vrši dne 9., 11., 12., 13. in 14. septembra od 9. do 12. in od 3. do 4. ure popoldne. (Na praznik in v nedeljo ni vpisovanja). Pričetek pouka je dne 15. septembra ob 8. uri. — Tečaj je organiziran kot redna Enoletna trgovska šola in nudi svojim učencem vse ugodnosti kot jih ima. jo učenci državnih trgovskih šol. Šolnina je zmerna, ki jo zavod pridrini in potrebnim učencem tudi primerno znižja. Zavod uživa zavoljo svoje vestnosti, discipline in je po svojih pedagoških metodah ter prvotnih strokovnih profesorjih najmodernejši in najuglednejši zavod te vrste. Zavod kot odlično zaključno šolo najtopleje priporočamo. (—)

* Na članek »Tako je na razvnan ceste, ki je bil objavljen v nedeljo, smo prejeli naslednji dopis: Sem star vozač in so mi znani na daleč cestarji pa tudi razmere po naših cestah. Vzroki slabega stanja državnih cest v Sloveniji so naslednji: 1. Ni so vsi cestarji enaki. Eini so zelo pridni in vestni, držijo še danes svoje cestešče po možnosti v dobrem stanju, medtem ko drugi ob površnem nadzorstvu ne vrše svoje službe tako, kakor bi jo pač morali. 2. Posipavanje cest je nezadostno ter se v glav-

nem redko kodaj vrši pravčasno. Če se v pomladni dobi za dežjem pokažejo na cestah majhne grape in če vestni cestar za popravilo grap zahteva po cestnem nadzorniku drobnih gramoz, je postopek navadno sledeči: nadzornik javi to tehničnemu razdelku, ta spet višji instanci in tako roma ta majna zahteva dolgo po pisarniških mizah. Dostikrat se ta zahteva zaradi pomankanja denarnih sredstev zavrne, največkrat pa se dobava nujno potrebnega gramoz za tedne zavleče. Medtem so iz malih grap nastala korita, katera se zlasti pri nastopu suše ne dajo tako lahko in hitro popraviti. Torej želimo vestnost v službi ter v pravem času in zadostno gramoz, pa bodo naše ceste kljub velikemu prometu v kratkem spet v redu.

Iz Ljubljane

u— Po dolgi vrsti lepih, sončnih dni je v noči od torika na sredo nastopil vremen-ski prevrat in Ljubljana se je spet zbudila po mrkih, silo zamreženim nebam. Že ponoči je močno lilo in potem so se v teku dneva nalivi ponavljali z večjo ali manjšo silo. Proti večeru se je nad Ljubljano približala nevihta. Začelo se je bliskati in gneti. Po 18. uri je nekajkrat silovito treščilo, nato je enakomerno deževalo v noč. Godzovi, ki so zadnje čase močno porumeneli, se bodo po sedanjih nalivih znebili listja, parki bodo opusteli, vode bodo narasle. Upajmo pa, da letošnjih lepih dni še ni konec. Naše jeseni so znane po svoji lepoti in prijetnem ozračju. Bila pa bi tudi za kmetovalca vsa sreča, če bi vsaj še kratka perioda sončnih dni omogočila jesenska dela, spravilo dobre letine in veselo trgatve.

u— Janez Jarec pri Abrahamu. V drugo polstoletje se je preselil včeraj naš dobro poznani šahist, Sokol, kegičar in izborni družabnik Janko Jarec, mestni računski inspektor. Kdo bi mu to prisodil. Boril se je med svetovno vojno kot rezervni častnik za našo svobodo. Še letos je stopal v prvih vrstah sokolskega pohoda v Bolgarijo, strumno in zanosno kakor malokateri mladenič. Sploh se je ljubil gibanju v narodnih društvih in menda je ni nacionalne organizacije, kjer bi pogrešali našega Janka. Mnogo bolesti mu je prizadejala usoda Češke, kjer se je lansko leto bratil s češkimi Sokoli. Zelo je priljubljen v družbi kot duhovit in dovipen debater, med stanovskimi tovariši je priznan kot dober in iskren tovariš ter kot pravičen predstojnik. Tovariši in tovaršice, so se ljubila spomnili s toplimi voščili in čestitkami, želeli mu še dolgo let krepkega, zdravlja in prijetnega humorja. Tudi mi želimo g. Jarcu doživeti še mnogo srečnih življenjskih jubilejev. Zdravo!

u— Rekorderstvo v drobnopisu je nekaj časa pre menjalo. Včeraj pa se je zgledal v našem uredništvu slikar Josip Nikowski in nam je pokazal dopisnico, na katero je spravlil nič manj kakor 26.457 črk. Na eno samo dopisnico je prepisal življenjepis Dostojevskega in Tolstojca. Vso to natančno pisarjijo je opravil v 16 dneh, ko se je zdravil na Golniku.

u— Zanimiva izložba slovenskega narodnega blaga. Tujskoprometna zveza, zast. Putnik, je v enem svojem izložbenem oknu v Ljubljani na Tyrševi c. 11 razstavila prav okusne slovenske narodne izdelke, med njimi nekatere ljubke starinske originalne. Posebno zanimiva je stara kmet-ska skrinja s motivom iz življenja Martina Krpana. Material za to izložbo, ki vzbuja splošno zanimanje, sta dostavili tvrdki »Lectarijat« in »Tizian«. Zamilisel Tujskoprometne zveze, ki hoče v svojih izložbah opozarjati na naše narodno blago, je prav simpatična. Gotovo si bodo Ljubljančani te izložbe vedno z veseljem ogledovali.

u— J. N. A. K. »Edinstvo«. V ponedeljek 18. t. m. ob 18. uri redna seja širšega odbora. Pričela se bo brez običajne akademske četiri. K udeležbi vabim tudi nadzorni odbor. Predsednik.

u— Manjše prostore za pisarno, delavsko čakalnico in skladišče orodja v bližini Zaloške ceste v Mostah potrebuje mestno cestno nadzorstvo v najem ali nakup. Ponudbe na mestno cestno nadzorstvo v Ljubljani, Vrazov trg. (—)

Iz Maribora

a— Koliko prihranite z gledališkim abonmajem? Razlika med abonmajem in običajnimi večernimi cenami je najbolj očitna iz sledečih primerjav: neabonentu bo na pr. stalo v III. v. vrsti v parterju 14 dram-skih, 7 glasbenih predstav in en koncert 400 din, dočim plača abonent (uračnik) za iste prireditve in v istih vrstah in še v 3 mesečnih obrokih po 28 din, torej skupno le 224 din. V razliki 176 din (44%) je odgovor na zgornje vprašanje.

a— Skoraj pol milijona dinarjev za protituberkulozni azil. V juniju t. l. je dosegel protituberkulozni dinar vsoto 487.645 din, v juliju 493.549 din, v avgustu 494.584 din. Zbiranje protituberkuloznega dinarja je namenjeno gradnji moderno opremljenega azila v Mariboru.

a— »Trije ribniki« samo še zgodovinski naziv. Te dni so kazenci očistili in posušili tako zvan tretji ribnik, ki ga hudo-mužneži nazivajo »žabjeka«. Šoto so izkopali in naložili v velik kup dobrega komposta. Dva ribnika je že trdo. Šoto vreme je omogočilo precej težavno odkopavanje močvirnatga dna. Včeraj jutraj pa so pričeli izsuševati drugi ribnik, iz katerega so spravili vso vodo. Ta ribnik je služil izsekavanju ledu. Tako ostane sedaj od vseh treh ribnikov samo prvi s čolnarno, krajevni naziv »Pri treh ribnikih« pa bo še samo zgodovinskega značaja.

a— Pitne vode je zmanjkalo v tako zvanem Ribniškem selu kjer morajo po vodo s sodi. Ljudje hodijo po vodo v pravcati karavanah. Tudi potoki so usahli in v takšnih okoliščini, cisterne imajo postano vodo, kakor tudi vse iztoke, ki tečejo. Popraviti je tudi treba iztočne pipe, ki ropočajo pri odjemu vode in zaradi tega povzročajo butanje in hišni napeljavni, kar je največkrat vzrok raznih defektov na hišnih napeljavah.

a— Tudi italijanski pulmani samo do Maribora. Z včerajšnjim dnevom so pričeli v Mariboru z odkopom italijanskih pulmanov v sestavi brzih vlakov, ki so namenjeni v Nemčijo. Pulmani gredo nazaj z nočnim brzim vlakom.

GENERAL LING

Napeta filmska drama iz poprišča banditov in thiotapcev na Daljnem vzhodu. — Samo še danes in jutri ob 16. in 21. uri.

V gl. vl.: Inkišinov, Griffith Jones, Adrienne Renn. — KINO SLOGA, tel. 27-30

S prvo nagrado nagrajen, visoko umetniški francoski film (Marija Kožuhova) po romanu Luisa Hemona. Rež.: Julien Duvivier
Kino Matica, tel. 21-24, ob 16., 19. in 21.

Maria Chapdeleine

Madeleine Renaud — Jean Gabin
Jean Pierre Aumont.

a— Večerni vlak v Nemčijo. Od 15. t. m. dalje vozi proti Nemčiji večerni vlak ob 20.50 in ne, kakor doslej, ob 21.40 in še z veliko zamudo.

a— Podlegel je poškodbam 53letni posestnik Jakob Ribič iz Zlatoličja. Konj ga je brcnil s toliko silo v trebuh, da so morali nesrečnega Ribiča nezvestnega prepeljati v bolnišnico, kjer je v noči na sredo podlegel in umrl.

a— 13letnik zanelil požar. V Bišu je zgorelo gospodarsko poslopje posestniku Vinku Salamunu, ki je oškodovan za več ko 30.000 din. Preiskava je dognala, da je zanelil ogenj 13letni domači sinko, ki je nepravilno ravnal z vžigalicami. — V Bistrici pri Rušah pa je vpepeli ogenj domačijo kočarja Edvarda Vajrača. Škode je okoli 25.000 din.

a— V betnavskem gozdu so zanelili otroci ogenj. Nenadno se je dvignil iz betnavskega gozda gost dim. Mariborski gasilci so takoj odbrželi proti betnavskemu gozdu, kjer so ugotovili, da so zanelili ogenj otroci, ki so kurili suho vejevje. Pasanti in drugi so takoj priskočili in pričeli gasiti, tako da gasilcem ni bilo treba nastopiti.

a— Kop. Na cesti pri Orehovi vasi je navallil na delavca Janeza Solino mlajši moški, star okoli 25 let. S silo mu je odvezel klobuk, žepno uro in 540 din gotovine. Po ropu se je napadalec odpeljal s Solinovim kolesom. Hočki orožniki so drznemu roparju že na sledu.

a— Kavalir. Nekli 32letni Anton S. je v neki gostilni v Vetrinjski ulici napadel 35 letno Antonijo Geričevce. Zamahnil je s stolom po njeni glavi, tako da se je srušila Geričeva vsa krvava na tla. Policija poizveduje za čudnim »kavalirjem«.

a— Konj je razbil lobanjo 45letnemu čevljarju Francu Močivniku iz Vuzenice. Nesrečnega so prepeljali v bolnišnico. Ima smrtno nevarne poškodbe.

a— Društvo bivših mornarjev v bivši mariborski oblasti s sedežem v Mariboru vabi na ustanovni občni zbor 17. t. m. ob 8. v društveni dvorani hotela »Novi svet«, Maribor, Jurčičeva 7.

Iz Celja

e— Sodna preiskava proti Alojzju Grebenšku in tovarišem zaradi dvojnih roparskih umorov v Seščah pri št. Pavlu in v Medlogu pri Celju ter zaradi številnih roparskih napadov, vlomov in tatvin še ni zaključena, ker je gradivo zelo obsežno. Kaže pa, da bo razprava vprav senzacionalna in da bo prišlo do zelo zanimivega preokreta. V interesu preiskave pa o stvari seveda še ne moremo ničesar poročati.

e— Tragikna smrt. V Oplotnici podirajo sedaj staro enonadstropno hišo grofa Ledebourja. Pri tem delu je bil v torek prikratk zaposlen 40-letni delavec Ivan Ferbil. Ko je opoldne čistil opeko, mu je prinesla njegova 14-letna hčerka kosilo. Ferbil je opoldne prekinil delo in hotel stopiti iz prvega nadstropja pred hišo, da bi použil kosilo. V tem pa se je zvalil nanj težak tram in ga zadel s tako silo na glavo, da mu je zdrobil lobanjo. Ferbil se je zgrudil nezavesten. Odpeljali so ga v bolnišnico, a je že med prevozom izdihnil. Pokojni zapuščila ženo in tri nepreskrbljene otroke. Uvedena je preiskava, ki naj dožene vzrok nesreče.

e— Umrla je v torek v Frankopanovi ulici 7. v starosti 60 let ga. Antonija Socherjeva, soproga trgovca g. Karla Socherja v Celju. Pogreb bo danes ob 17. iz mrtvašnice na mestnem pokopališču. Na Glavnem trgu 13 je umrla včeraj v starosti 80 let vdova po mizararnem mojstru ga. Tereziji Bračičevi. Istega dne je umrla na Ložnici 27 pri Celju 81-letna preužit-karica Marija Povhova. Pokojnim bodi ohranjen blag spomin, svojcem naše iskrene sožalje!

e— Hrčbenico si je nalomil. V nedeljo je padel 43-letni kočar Anton Mestnišek iz Ziblike doma tako nesrečno z voza, da si je nalomil hrčbenico. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico.

Iz Murske Sobotice

ms— Nelizvnan napad z nožem. Posestnikov sin Ludvik K. iz Černelavcev pri Murski Soboti je preteko nedeljo zvečer stal pred domačo hišo in poslušal petje, ki se slišalo od vseh strani. Kmalu se je približala po cesti vinjena družba kole-sarjev, ki je vozila po vsej širini ceste. Ugasili so luči in medtem se je privozil eden na most čez obcestni jarek, kjer je stal Ludvik, ter Ludvika zabolil z nožem na levi strani pod trebušno duplino. Ta je padel, a napadalec je hitro nadaljeval pot. V začetku je mislil napadati, da ga je neznanec samo brcnil, šele nekaj minut po padcu je začutil kri. Zdravi se doma. Napadalec je neznan, ker je bila močna tema.

ms— Začetek šolskega pouka na trgov-ski šoli. Na privatni dvorazredni trgovski šoli Združenja trgovcev v Murski Soboti se začne pouk v smislu sklepa šolskega odbora že v ponedeljek 18. septembra. Letos bo otvorjen samo prvi letnik.

ms— Šulinci so zaključili pre-murske kmečke mladinske manifestacije. Preteko nedeljo se je vršilo zadnje zborovanje napredne kmečke mladine v Prekmurju. Načrt, ki ga je svojčas izdelalo prekmursko okrožje, je s tem izrpan. Društvo kmečkih fantov in deklet v šulincih, ki so mu oblastva že dvakrat vrnila pravila, je pokazalo, da bo kos važni nalogi, ki ga čaka med obmejnimi Prekmurci. Zavezni in energični predsednik g. Zlatko Balek je v tem smislu še obrazložil svoj program. Govoril je še delegat zveze, nato se je pa vršila tekma koscev. Prebivalstvo mirne Gorice je odneslo s prireditve najlepše vtiske.

Iz Krškega

kr— Nenavadna nesreča. Ko je te dni vozil Radejev hlapec iz Stare vasi pri Vidmu proti železniškemu prelazu blizu Čet'novce gostilne, sta se mu konja splašala in zapeljala voz v jarek. Pri tem ju ni ovirala niti ograja betonskih stebrov in železnih drogov. Nič manj kakor osem takih stebrov sta poglobila.

Sijajna ameriška veseloigra duhovitega humorja

ONA HOČE — ON PA NOČE

V glavni vlogi priljubljena franc. umetnica

DANIELLE DARRIEUX

Pri tem filmu se boste od vsega srca nasmejali!

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Kino Union — tel. 22-21

kr— Obnavljanje poslopja sreskega načelstva. Te dni belijo in slikajo prostore in pisarne sreskega načelstva, ki so bili tega že skrajno potrebni zlasti po izvršeni instalaciji električne napeljave pred tremi leti.

kr— Izvažanje sifv se je pričelo. Okoli videmskega kolodvora vidite te dni kmečke voznike, kako dovažajo na teht-nico cele vozove češpeli in jih prekladajo na tovorne avtomobile, ki jih vozijo v gornje kraje Slovenije. Na debelo plačajo sifve po okoli 50 par za kg.

Iz življenja na deželi

SV. JURJ OB ŠČAVNICI. Dne 1. septembra je zapustil naš kraj komandir orožniške stanice, narednik g. Miloš Na-glič. Devet let je bil v našem kraju in si je tako v službi kakor izven nje pridobil mnogo prijateljev. Bil je korekten v vsakem oziru, povsod na svojem mestu. Znan-k in prijatelj so mu priredili lepo odhod-nico. Ko odhaja s svojo družino na svojo novo službeno mesto, mu želimo vsi vse najboljše, tako njemu, kakor njegovi družini! Če pa vas pot privede spet v naš št. Jur, nam boste vsi vselej dobro došli!

Difficile est satiram non scribere

Ugledno »Jutro« se je spomnilo moje sedemdesetletnice z vprav ginljivo latinsko čestitko, ki slovi dobesedno:

»Quatuordecim lustris gloriose peractis Egrejus dominus Josephus, Lithopolita-nus ex stirpe Christophoriensi, scriptor lae-tarum novellarum, hodie LXX annos com-plevit. In occasione celebris anniversarii numerosissimi amici clamant ei: Bibe ad multos annos et victor sis semper! In signo profundae amicitiae hanc inscriptionem fecit amicus Petrus a Slebiris qui ex impro-viso, iussu crudelium mori debebat.«

Zdaj pa poslušajte, ljudje božji, kake pe-rispetije je doživelo to latinsko besedilo. Najprvo mi je čestitalo nekaj gospodov, o katerih mi je znano, da se niso šolali v gimnazijah. Brali so pač latinsko letnico LXX in so sklepali pravilno. Njih ne ob-remenjuje klasična navlaka, zato jim pe-met deluje brezhibno.

Potem so prišli mlajši gospodje, juristi itd. ter mi čestitali. Vsakdo pa je vprašal, kaj pomeni »quatuordecim lustris«. Iz tega sem sklepal, da se naša mladina ne ukvarja mnogo z latinskimi pesniki, sicer bi morala vedeti, da je lustrum — spravna darite-v, ki jo so rimski cenzorji darovali po dovršenem petletnem službovanju, — v prenesenem smislu tedaj — razdobje petih let.

Nekdo je bil mnenja, da sem za štiride-set let vendar že malce — prestar. Preva-jal je namreč doslovno: quatuor-štiri, de-cem-deset, skupaj tedaj quatuordecim-štirideset.

Tam pod Kamniškimi planinami, kamor se tudi zateka »Jutro«, so me pa kar ob-žalovali kot prezgodaj umrlega, iskali na zadnji strani mrtvašice oglas in se napo-sled z besedilom napotili k župniku. Vse-lo jih je, ko sem se teden dni pozneje živ pojavil v njihovi sredini, so namreč dobri ljudje.

Neki profesor mi je omenil, da je ob po-vršenem pregledu vstic bil mnenja, da je naš veulegledni g. prof. dr. Slebinger ex im-provisu, iussu crudelium mori debebat, aso-ciacija k besedi »Slebiris«!

Horatijev risum teneatis amicit! je že vs pre-malo značilen za tak komentar Zlebir-jevega besedila. Njegova čestitka pa je do-bila še posnemovalce. Zadnjič se ga je po-služil nekdo pri napitnici šestdesetletniku, seveda mutatis mutandis.

Zahvaljujem se uredništvu »Jutra« za prijateljsko pozornost in za originalno čes-titko.

Jos. Suchy.

R A D I O

Četrtek 14. septembra

Ljubljana 12: Naši pevec pojo (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Za zabavo igra Radijski orkester. — 14: Napovedi. — 18: Operni trilo: gg. Sl. Marin, L. Comelli, I. Krmpotič. — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolarč). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Deset minut zabave. — 19.40: Nac. ura: Sokolsko predavanje. — 20: Šramel kvar-tet »Murnček«. — 20.45: Reprodukran simf. koncert. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Koncert Radijskega orkestra.

NAJCENEJŠE IN
KVALITATIVNO
NAJBOLJŠE
HRASTOVE
IN BUKOVE

PARKETE

STOLE, VRTNO IN PISARNIŠKO
POHIŠTVO VAM NAJCENEJE NUDI

REMEC-Co.

DUPLICA PRI KAMNIKU
LJUBLJANA, KERSNIKOVA UL. POLEG SLAMIČA

Gospodarstvo

Postopna obnova trgovine z inozemstvom

Vojna v Evropi je prinesla naši zunanji trgovini hud udarec. Predvsem se je do celostne obnovitve izvoz in seveda prihoda iz tujine ustavil. Vendar pa se je v zadnjih dneh trgovina z inozemstvom v dobri meri obnovila. Predvsem so se razčistili pojmi o možnosti trgovinjenja z inozemstvom. Navedeno, ki je nastopila med vlagatelji, se je v glavnem že podelila in Narodna banka kaže pripravljenost nadalje kreditirati gospodarstvo in je dala tudi denarnim zavodom ob zopetni obnovi normalnega poslovanja na razpolago potrebne kredite, ki pa po večini niso bili potrebni.

Izvozna trgovina

Najbolj je v zadnjih 14 dneh trpela izvozna trgovina, kjer so nastopile velike ovire. Železniški promet z državami, ki so mobilizirale ali pa so izvršile samo delno mobilizacijo, se je na mah ustavil. Ker so te države svoja prometna sredstva vsaj v prvih dneh uporabile izključno za izvedbo mobilizacijskih ali drugih varnostnih ukrepov. Ta zastoj nas je tem težje zadel, ker je prišel ravno v dobi, ko se pričena naša izvozna sezona.

Najtežje je prizadet izvoz sliv

Menda je bil najtežje prizadet izvoz sliv, ki so letos rekordno obrodile. Selega polagoma je zadnje dni pričel živati izvoz sliv v inozemstvo. Zadnje dni so ponovno pričeli nakladati vagonne v Brčkem. Sedaj je tudi železniška uprava pripravljena dati na razpolago potrebno število vagonov, ker se je medtem iz inozemstva vrnilo večje število naših vagonov, ki so v prvem tednu vojne zastali zaradi prometnih ovir. Seveda so cene slivam občutno nazadovale in so se zadnje dni sveže slive prodajale v Brčkem po 20 par za kilogram in deloma celo nižje.

Kmetijsko ministrstvo si prizadeva, da bi prineslo olajšavo v sedanji težavni situaciji. Tako je ministrski svet na predlog kmetijskega ministra te dni izdal vrsto ukrepov za olajšanje vnovčenja sliv. Tako je bil med drugim pooblaščen finančni minister, da stavi vojnemu ministru na razpolago izreden kredit 20 milijonov din za nakup suhih češpelj vagonov, in sicer kot rezervno za prehrano vojske. Kmetijskemu ministru je odobren izreden kredit 5 milijonov din, ki se bo uporabljal kot državna pomoč za predelavo svežega sadja, prometni minister je bil pooblaščen, da za dobo do 1. novembra zniža prevoznico tarifo za sveže slive za 50%, poštni minister je dobil pooblastilo, da zniža tarifo za poštne pakete s svežim sadjem na 1 din od kilograma bruto teže, končno pa je ministrski svet sklenil, da se dovoli kuhanje slivovke, ki ima preko 45% alkohola brez plačila državne trošarine, toda le za izvoz v inozemstvo po posebnih prošnjah producentov.

Tudi ostali izvoz sadja je pričel zadnje dni zopet živati. Tako so zopet pričeli izvažati jabolka na praško in dunajsko tržišče. Izvoz goveje živine v Italijo je bil le nekaj dni ustavljen, nato pa smo zopet redno pričeli pošiljati našo živino na reško tržišče. Zadnje dni je v tem pogledu prišlo do zastoja, in sicer zaradi zahtev naše železniške uprave, da bi se vagoni, v katerih se izvažajo goveje živine, ne pošiljali v notranjost Italije, temveč bi se takoj z Reke zopet vrnil v Jugoslavijo. Zastoj v izvozu v Italijo je nastal tudi zaradi tega, ker italijanski trgovci z živino niso mogli dobiti potnih listov za potovanje v inozemstvo, čeprav so imeli uvozna dovoljenja za uvoz živine. Pričakovati je, da bodo ta vprašanja v kratkem rešena. Ves čas pa gre redno naš izvoz telet v reško svobodno ceno, kamor izvažamo tedensko po 200 do 300 glav.

Težkoče pri uvozu

Naše gospodarstvo je prizadeto tudi zaradi težkoč, ki so nastale pri uvozu. Prvotno so bile to predvsem prometne težkoče.

Vse države so skušale obdržati v svojih mejah prometna sredstva (vagoni in vlačice) v bojazni, da bi nastopile težkoče s povratkom teh vagonov in vlačic. Sedaj so pa te težkoče več ali manj odstranjene in je zopet obnovljen uvozni promet, vendar še v skrajnem obsegu. Nemčija se trudi, da bi olajšala izvoz v inozemstvo, zlasti v jugovzhodno Evropo, kar je razumljivo, ker se zaveda, da bo lahko izkoristila pogodbeno kontingente za uvoz le tedaj, če bo sama izvažala v te države svoje proizvode. To je tem bolj potrebno, ker ima Nemčija v kilirinskem prometu z državami jugovzhodne Evrope po večini kilirinske dolgeve. Še najmanj je prišla v zastoj naša uvozna trgovina iz Italije. Seveda je tudi v prometu z Italijo računati s tem, da ne bomo mogli vsega uvažati glede na italijanske izvozne prepovedi. Polagoma se obnovlja tudi naša trgovina s češko-moravskim protektoratom.

Popoln zastoj je nastopil takoj v začetku vojne v našem izvozu in uvozu po morskem poti, in sicer zaradi zastoja v pomorskem prometu. Prejšnji teden je zopet prišlo do delne vzpostavitve prometa, zlasti med našo državo in Italijo. Plovba po Sredozemskem morju je še razmeroma svobodna, vendar so številne redne zveze še ustavljene. Podražitev pomorskega prevoza in zavarovanja pa nadalje precej ovira normalizacijo prekomorske trgovine in našo trgovino z nekilirinskimi državami.

Oskrba industrije s surovinami

Naša skrb gre predvsem za tem, da industriji zagotovimo najpotrebnejše surovine. Poročali smo že, da je Zveza industrijev v Ljubljani predlagala, da bi se sklicala anketa o tem vprašanju. Tudi druge industrijske organizacije so napravile slične korake. Kakor poročajo iz Beograda, bo sklicanih več takih anket, in sicer po strokah. Te ankete se bodo vršile v naslednjem vrstnem redu: 1. tekstilna industrija, 2. topilniška industrija, 3. kemična industrija, 4. živilska industrija, 5. usnarjska industrija, 6. gradbena in ostala industrija.

Predvsem bo treba poskrbeti, da se z jamči oskrba tekstilne industrije s surovinami, to je z bombažem in volno. Kovinska industrija ima predvsem skrb za dobavo antracita in koksa. Cementna industrija v Dalmaciji mora uvažati za rotacijske peči antracit iz Maroka. Industrija mila je pri zadeti zaradi tega, ker mora uvažati loj in olje. Industrija fosfatnih gnojil (Hrastnik in Zorka) mora uvažati fosfate iz Maroka, ker poizkusi z domačimi fosfati doslej niso prinesli uspehov. Tudi usnarjska industrija mora neke vrste surovih kož uvažati iz inozemstva. Potrebno bo tudi poskrbeti za uvoz kavičev, bele pločevine (za industrijo konzerv) in kositra, med živili pa zlasti za uvoz kave. Pri uvozu mineralnih olj ni pričakovati, da bi nastopile težkoče, ker uvažamo vso nafto iz Rumunije, prav tako se bo dalo rešiti vprašanje uvoza riža.

Kontrola uvoza

Da se naše devizne rezerve ne bi obremenile z uvozom nepotrebnih predmetov in da se dotok deviz rezervira za nakup nujno potrebnih surovin za domačo produkcijo, je finančni minister predpisal odlok, po katerem se z 12. septembrom uvede splošna kontrola uvoza blaga iz deviznih držav in se odslej ne sme uvažati in cariniti blago iz nekilirinskih držav brez predhodnega dovoljenja odbora za uvoz pri devizni direkciji Narodne banke. Očitno bo devizni odbor dajal uvozna dovoljenja le za tako blago, ki je nujno potrebno za normalno obratovanje naše industrije, torej predvsem za surovine, kakor tudi za potrebna kolonialna blaga. Včeraj se kontrola izvoza še ni pričela izvajati, ker odlok finančnega ministra še ni bil objavljen v »Službenih novinah« in še ni stopil v veljavo.

ki je pokvarljivo ali je podvrženo sezonskim odn. modnim vplivom, pa je zaradi rizika potreben večji odstotek dobička. Kakšen naj bo maksimalni odstotek dobička, je zaradi tega na splošno težko določiti in bi morali biti predpisi taki, da omogočajo individualno presojo za vsak posamezni primer.

Pravila prodajne centrale za sladkor

Finančni minister je predpisal pravila prodajne centrale za sladkor. Po teh pravilih so člani centrale vsi pooblašteni proizvajalci (tovarnice) sladkorja v državi. Naloge prodajne centrale za sladkor so naslednje: 1. da določa rejone in površino za pridelovanje sladkorne pese in jo razdeli proizvajalcem sladkorja tako da se v celoti pokrije potreba domače potrošnje sladkorja in se ustvarijo potrebne zaloge v državi; 2. da opravlja ves promet in vso prodajo proizvodov sladkorne industrije v državi in v vodi skladišča sladkorja v državi za prodajo in za vzdrževanje zalog; 3. da določa produkcijske stroške in ceno sladkorja pri vsakem proizvajalcu, da obenem proučuje vse činitelje v sladkornem gospodarstvu in skrbi za napredok tega gospodarstva; 4. da vodi evidenco prevoznih stroškov za sladkorno peso in sladkor in te stroške razdeli enakomerno na vse proizvajalce sladkorja; 5. da vodi pregled nad cenami sladkorne pese; 6. da na zahtevo finančnega ministrstva daje svoje mišljenje o vseh strokovnih vprašanjih, ki zadevajo sladkorno industrijo.

Prodajno centralo za sladkor predstavljajo in obvezno podpisujejo predsednik ali podpredsednik ali dežurni član skupno z ravnateljem ali njegovim namestnikom. Celotno poslovanje prodajne centrale pa je pod stalnim nadzorom finančnega ministra.

Prodajna centrala za sladkor prodaja sladkor za gotovino ali pa na kredit z zadostnim jamstvom. Noben proizvajalec sladkorja ne more prodati nobene količine sladkorja neposredno kupcu brez naloga prodajne centrale za sladkor. Stroški za vzdrževanje prodajne centrale za sladkor se razdeli na vse proizvajalce sladkorja po prodanih količinah sladkorja.

Gibanje kilirinskih računov z inozemstvom

Najnovejši izkaz Narodne banke o stanju kilirinskih računov z inozemstvom na dan 8. t. m. zaznamuje med aktivnimi kiliringi povečanje salda naših kilirinskih terjatev v Nemčiji za 1.85 na 13.67 milijona mark (182 milijonov din). V kiliringu s Češko-Moravsko, kjer se je v zadnji četrtini avgusta stanje naših terjatev naglo povečalo od 8.7 na 21.5 milijona K, je prišlo v prvi četrtini septembra zopet do zmanjšanja salda na 10.5 milijona K. V kiliringu z Madžarsko je zabeleženo zopetno povečanje salda naših terjatev za 4.9 na 40.3 milijona din. Naše kilirinske terjatve v Turčiji so se za malenkost dvignile in znašajo sedaj saldo 17.78 milijona din. V rednem kiliringu z Bolgarijo je zabeleženo po zadnjem zvišanju zopet nazadovanje salda naših terjatev za 0.06 na 1.22 milijona din.

Med pasivnimi kiliringi ima saldo našega dolga v kiliringu z Italijo še vedno tendenco naraščanja in se je ta saldo v prvi četrtini septembra povečal za 1.4 na 130.7 milijona din. Naš dolg v kiliringu s Poljsko se je povečal za 0.5 na 26.8 milijona din, naš dolg v kiliringu z Rumunijo pa za 0.5 na 4.5 milijona din.

Žrebanje Vojne škode

Na 35. žrebanju dobitkov loterijske 2½% državne rente za vojno škodo, ki je bilo 1. septembra in naknadno že 5. in 8. septembra, so bile izžrebane za dobitke naslednje obveznice (prva številka označuje serijo, druga pa številko obveznice): dobitki 200.000 din: 5337-43; dobitki po 100.000 din: 6944-246; 8231-5; dobitki po 50.000 din: 6864-942; 7149-101; 7445-101; 7488-165; 8631-370; dobitki po 20.000 din: 5337-327; 5455-483; 5625-211; 6308-323; 6519-641; 6740-99; 6990-642; 7042-816; 7539-943; 7716-9; 8319-407; 8360-318; 8821-627; 8987-487; 9349-464;

dobitki po 5000 din: 5020-30; 5078-607; 5384-815; 5410-104; 5427-621; 5469-71; 5511-780; 5705-683; 5803-929; 5970-80; 5993-964; 6067-664; 6120-65; 6197-848; 6349-918; 6396-810; 6775-390; 6794-67; 6868-345; 7071-442; 7241-882; 7335-476; 7449-534; 7549-131; 7703-569; 7880-246; 7923-931; 8101-597; 8149-218; 8167-122; 8440-352; 8448-841; 8469-27; 8640-739; 8666-722; 8675-265; 8684-851; 8789-754; 8812-324; 8820-160; 8857-127; 8890-980; 8924-43; 9015-693; 9024-301; 9051-193; 9172-859; 9227-529; 9307-357; 9314-985; dobitki po 3000 din: 5032-855; 5243-222; 5283-272; 5284-880; 5292-257; 5305-684; 5326-769; 5331-681; 5345-126; 5392-205; 5419-851; 5613-248; 5615-113; 5656-138; 5685-904; 5766-914; 5793-385; 5827-780; 5833-235; 5869-509; 6138-93; 6153-381; 6167-524; 6292-199; 6306-23; 6343-539; 6373-387; 6432-319; 6551-966; 6565-953; 6574-19; 6661-141; 6707-144; 6710-377; 6718-897; 6756-708; 6822-881; 6844-936; 6872-1; 6901-582; 7008-510; 7143-754; 7146-909; 7163-385; 7217-517; 7233-647; 7234-406; 7354-320; 7415-297; 7449-510; 7451-534; 7472-988; 7506-460; 7542-42; 7565-722; 7601-777; 7616-657; 7692-103; 7746-843; 7760-872; 7767-189; 7844-546; 7979-227; 7983-445; 8034-304; 8039-919; 8085-352; 8264-997; 8287-629; 8297-44; 8300-303; 8319-136; 8344-995; 8391-648; 8472-537; 8503-220; 8546-933; 8662-478; 8692-93; 8706-806; 8808-245; 8935-180; 8950-21; 8979-994; 8986-437; 9011-443; 9072-316; 9079-873; 9088-212; 9091-203; 9104-831; 9108-877; 9124-569; 9139-500; 9205-431; 9210-622; 9212-228; 9222-88; 9279-391; 9353-731.

Gospodarske vesti

— Gospodarski krogi proti omejitvi telefonskih pogovorov v lokalnem prometu. Ze v sobotni številki smo poročali, da je poštni minister izdal odlok, s katerim se omejujejo brezplačni lokalni telefonski razgovori, in sicer na ta način, da dobe abonenti in kupci na maksimalno število pogovorov (klicov), pri prekoračitvi tega števila pa je treba za vsak pogovor (klic) plačati 50 par. Kakor poročajo iz Beograda, gre pri tem za načelno odločitev, ki pa še ni stopila v veljavo. Zato bodo omejitve v lokalnem prometu uveljavljene šele pozneje. Zlasti bi bilo treba še nabaviti za vsako telefonsko številko števec in ga namestiti v centrali. Po informacijah iz Beograda so gospodarske zbornice predložile na pristojnih mestih spomenico, v kateri poudarjajo, da so gospodarska podjetja zaradi narave poslovanja navezana na pogosto uporabo telefona. V današnji situaciji pa so prisiljena, da uporabljajo telefon še v večji meri. Zato bi novi način plačevanja telefonske naročnine prinesel občutno dodatno obremenitev podjetij, kar ni upravičeno, ker plačujejo gospodarska podjetja itak najvišjo pristojbino.

— Izvorna spričevala za izvoz v Anglijo. Angleška vlada je odredila, da morajo biti pošiljke blaga iz nevrtilnih držav opremljene z izvornimi spričevali, ne glede na to, ali se uvozi dotično blago v Anglijo zaradi ponovnega izvoza, ali pa za končni uvoz. Izvorna spričevala morajo izstaviti angleški konzuli. V Jugoslaviji izdajajo taka spričevala angleški konzuli v Beogradu, Zagrebu in Splitu. Za spričevala je treba plačati takso 70 din.

— Avtobusna proga Ljubljana—Zlebič pri Ribnici. Davčni oddelek finančnega ministrstva objavlja, da je bila z odlokom finančnega ministra proglašena avtobusna proga Ljubljana—Zlebič z veljavo 1. aprila leta 1935. kot konkurenčna državnim železnicam.

— Gradnja objektov v Slovenjem Gradcu. Pri dravski diviziji oblasti v Ljubljani bo 27. t. m. ob 11. dopoldne ofertna licitacija za gradnjo objektov v Slovenjem Gradcu (proračun 3.58 milijona din).

— Dobave. Štab za utrjevanje v Ljubljani sprejema do 15. t. m. ponudbe za dobavo krovne lepenke, do 16. t. m. za dobavo armiranega telefonskega kabla, galvaniziranih zvoncev, konzol, vijakov, žebeljev, približev, raznih klešč in dr., do 18. t. m. za dobavo telefonskega materiala in orodja (žage, klešče, kladiva, sekire in dr.) do 19. t. m. za dobavo motociklov s priklopi, do 21. t. m. za dobavo zidarskega orodja, kant za vodo in dr. Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 26. t. m. ponudbe za dobavo barv, laka, prahu za avtogensko varjenje, raznih ščetk metel, steklenega papirja in platna in dr. Direkcija drž. rudnika v Kalknu sprejema do 27. t. m. ponudbe za dobavo vijakov za les, stekla za okna, kita, laka, krede, agregate za elektr. varjenje, električnega ročnega svedra, okrogle jeklene vrvi in pocinkane pločevine. Štab mornarice k. r. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 28. t. m. ponudbe za dobavo ca. 20.000 kg riža.

— Licitacije. Dne 18. t. m. bo pri upravi zavoda »Obilježev«, Kruševac — Obilježev, licitacija za dobavo 2 centrifugalnih črpalk in 2 električnih motorjev, 26. t. m. pa za dobavo 195.000 kg toluola. Dne 19. t. m. se bo sklepala v pisarni referenta inženjerje štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani pismena pogodba za oddajo del za vodovodno instalacijo v pralnici in kopalnici v Mariboru, 25. t. m. za napravo šupe v vojašnici »Kralja Aleksandra« v Ljubljani in 27. t. m. za postavitev vojnega objekta v Slovenjem Gradcu. Dne 21. t. m. bo v pisarni garnizijske uprave v Ljubljani zaključena direktna pogodba za oddajo prodaje sladkornih proizvodov po vojašnicah ljubljanske garnizije. Dne 19. t. m. bo pri vojnosanitetskem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo lanenega platna, vrvice in sukanca, 22. t. m. za dobavo amerikan platna in 29. t. m. za dobavo morske trave.

Borze

13. septembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški kilirinski čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se trgovali v Zagrebu po 30.24, v Beogradu pa po 29.50. Bolgarski kilirinski čeki so se v Zagrebu nudili po 90. Na inozemskih borzah so se tečaj deviz London in Pariz po zadnji celičbitvi

Zasledovanje morilcev iz Blata pri Grosupljem

Ivan Uljetič je spet preobrnil svoje izpovedbe

Kakor vse kaže, zadeva dvojnega roparskega umora v Blatu pri Grosupljem še ne bo izlepa pojasnjena. Rejenec umorjenih, 15letni Ivan Uljetič je orožnikom izprva priznal, da je sam morilecema odprl in jima celo svetil po hiši. Pozneje pa je spet vse prekalil in na vprašanja trdovratno molčal.

Pokojna Nučiča sta bila precej premožna človeka. Hiša stoji tik ceste v vasi, v hlevu je 7 glav živine. Pokojnika sta bila dobra gospodarja, posestvo je bilo zmerom v najlepšem redu in pri hiši nikoli ni manjkalo gotovine. Razbojnika sta morala biti precej dobro poučena o razmerah, čeprav jima dvojni umor ni prinesel več kakor dobra dva tisočaka plena.

Kakor pripoveduje Nučičev sosed Franc Zrnc, je njegova hči v nedeljo vstala že pred 5. uro. Nekaj minut pred peto je prišel Ivan Uljetič s strašnim sporočilom. Stopil je v vežo in povedal nekaj po hrvatsko, pa ga hči ni prav razumela. Zrnc je še ležal, a je začul njegov glas in ga je vprašal kaj se je zgodilo. Uljetič je tedaj stopil v sobo in mirno dejal: »Pri nas so bili ravbarji!« Pripovedoval je še, da sta oče in mati bolna in je prosil soseda, naj pride pogledat. Zrnc je vstal, se za silo opravi in odšel, za njim pa sta šla tudi Uljetič in Zrncova žena. Zrnc se je najprej ustavil pri odprtem oknu, kjer je v čumati spala gospodarjeva sestra Mica. Začel jo je klicati, a se mu ni odzvala. Čul je samo vzdihovanje in hropenje, skozi okno pa v temi tudi ni mogel ničesar razbrati. Zato je stopil okrog hiše in tudi na nasprotni strani našel odprto okno. Ko je tudi tu zamenjal klic, je skozi okno zlezal v hišo in stopil v sobo. Ker je bila v hiši popolna tema je obstal na koncu postelje ter potipal gospodarja za nogo. Ko je začutil, da je noga mrzla, je prestrašen skočil skozi okno in sklical sosede, nekdo pa je brž obvestil orožnike. Zdravnik dr. Franc Podkoritnik je lahko nudil prvo pomoč samo hudo poškodovani sestri Micki.

Glavna pozornost preiskave se zbira okrog zagonetne postave rejence Ivana Uljetiča, ki očitno nekaj več vé o zločinu, kakor je doslej izpovedal. Nučičeva sta Uljetiča vzela v rejo, ko je bil star šele tri leta. Dobila sta ga iz Dečjega doma v Ljubljani. Ko je prišel čas, je Uljetič zahajal v šolo na Grosuplje, a pouka mu je bilo le malo mar. Rad se je potepal po gozdu, v šoli je slabo napredoval. Stara dva sta ga imela sicer rada, a ko je skrbstvena oblast izvedela za njegovo slabo zadržanje, ga je pred štirimi leti rednikoma odvzela in poslala v Dečji dom v Trogir, kjer je šolo nadaljeval. Pokojna Marija Nučičeva pa se je bila rejenca že močno navadila in mu je tudi v Trogir stalno pošiljala nek-likke. Proti koncu preteklega šolskega leta je Ivan prošil

ustaliti. Na našem svobodnem trgu notirajo devize na bazi 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektivnem tržišču so danes državni papirji precej popustili. Vojna škoda, ki je pred borznimi pramiki notirala okrog 455, je že v torek popustila na 441, danes pa je bil promet po 420 (v Beogradu po 419). Tudi ostali državni papirji so popustili. Do prometa je prišlo v 6% beguščih obveznicah po 80 (v Beogradu po 77.50) in v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 75.

DEVIZE

Ljubljana. Oficielni tečaj: London 176.90 — 180.10, Pariz 100.35 — 102.65, New York 4368 — 4428, Zeneva 995 — 1005, Amsterdam 2326 — 2364, Bruselj 764 — 766. Tečaj na svobodnem trgu: London 220.51 — 223.71, Pariz 125.15 — 127.45, New York 5480 — 5520, Zeneva 1239.34 — 1249.34, Amsterdam 2898.97 — 2938.97, Bruselj 939.69 — 251.69.

Curih. Pariz 10.15, London 17.85, New York 442, Bruselj 76, Milan 23.10, Amsterdam 234.50, Stockholm 105.50.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote. Vojna škoda — (420), 4% agrarne 58 bl., 4% severne agrarne 57 bl., 6% beguška — (80), 6% dalm. agrarne — (75), 6% šumske 76 bl.; delnice: PAB 190 bl., Gutman 51 bl., Trboveljska 177 bl., Sečedra Osijek 80 din. Isis 30 din.

Beograd. Vojna škoda 419 — 422 (419), 4% agrarne 58 — 58.50 (58), 4% severne agrarne — (58), 6% beguška 77.75 — 78 (77.50 — 77.75), 6% dalm. agrarne 74 — 75 (75 — 75.75), 6% šumske 74 — 76 (74 — 76.75), 7% invest. — (95), 7% Seligman 98 din, 7% Blair 90 bl., 8% Blair — (92), Narodna banka — (6900).

Blagovna tržišča

ZITO

Chicago, 13. septembra. Začetni tečaj: pšenica za sept. 82, za dec. 82.125, za maj 84.25; koruza za sept. 56, za dec. 55.25, za maj 58.125.

Winnipeg, 13. septembra. Začetni tečaj: pšenica za okt. 72.25, za dec. 74, za maj 78.

Novosadska blagovna borza (13. t. m.). Tendencja nespem. Pšenica: stara (78.79 kg) baška, sremska, slavonska 147 — 149; lužnoba 146—149 Rž: baška nova 127 — 129. Jčemen: baški sremski, novi 140 — 142.50. Koruza: baška in pariteta in dija 117 — 118. Moka: baška in banatska 00g+ in 00gg+ 230 — 240; 02+ 210 — 220; 05+ 190 — 200; 06+ 170 do 180; 07+ 145 — 155; 08+ 117.50 do 122.50. Pšeni: baški, sremski beli brez vrne nov 287.50 — 292.50. Otrubi: baški v jutastih vrečah 105 — 107; sremski v jutastih vrečah 102 — 104; v banatski, v jutastih vrečah 100 — 102.

BOMBAZ

Liverpool, 12. sept. Tendencja komaj stalna. Zaklj. tečaj: za sept. 6.46 (pr. dan 6.44), za dec 6.28 (6.26).

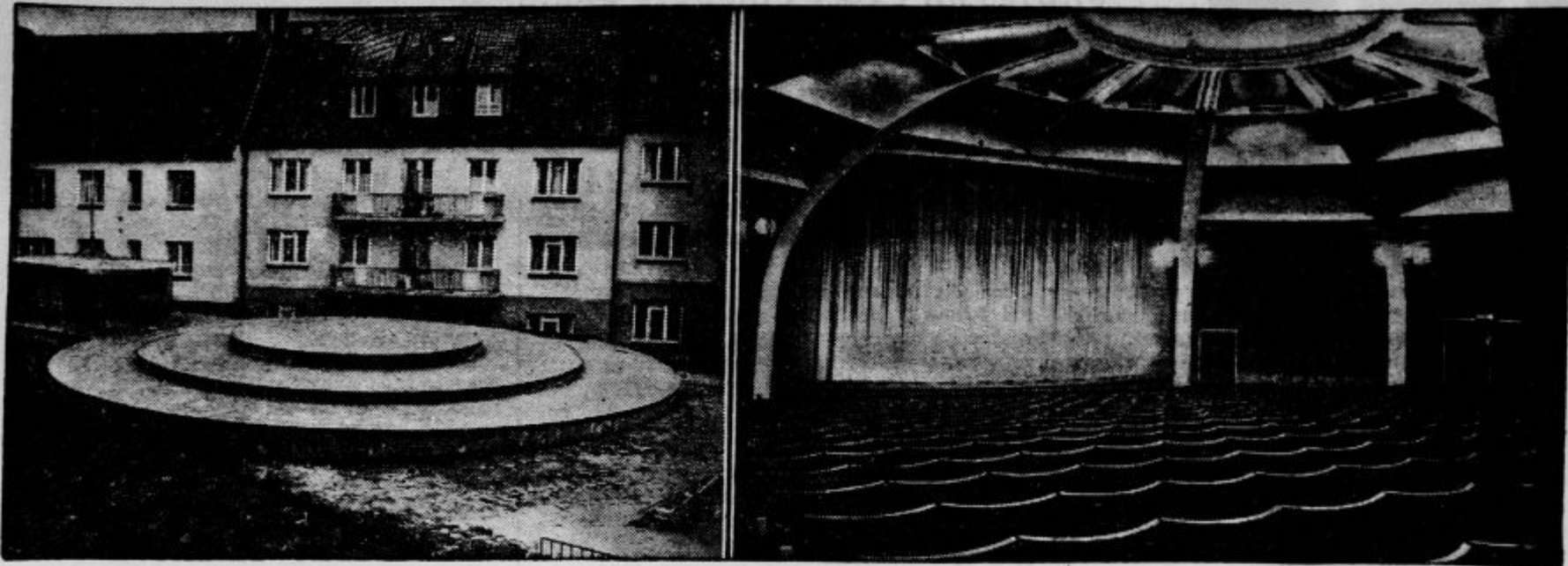
ZIVINA

Mariborski živinski sejem 12. septembra. Okoliški kmetje so prignali 13 konj, 17 bikov, 160 volov, 381 krav in 16 telet. Cene so bile naslednje: debeli voli 3.60 do 4.75 din, poldebili 3 do 3.50, plemenski 4 do 5, biki za klanje 3.25 do 4.25, glavne krave debele 3.30 do 4.50, plemenske krave 3.50 do 4.60, krave klobasrice 2 do 3, mlatne krave 3.75 do 4.50, breje krave 3.25 do 4.25, mlada živina 3.50 do 4.75, teleta 4 do 5.50 din za kg žive teže. Prodanih je bilo 374 glav.

rednico, da bi smel k njej na počitnice. Zeli so Nučičevi takoj ustregli, fant je prišel na svoj nekdanji dom. Po malem je na kmetiji delal, a rajši se je družil z raznimi dvomljivimi popotniki, ki so prihajali skozi vas in se po poslih ustavljali pri Kovacih, kakor se po domače reče Nučičevi hiši in pri drugih posestnikih v vasi.

Izpovedi, ki so jih orožniki doslej spravili iz Uljetiča, si precej nasprotujejo med seboj. Izprva je pripovedoval, da je trdno spal in da sploh ponoči ničesar ni slišal. Pozneje je pripovedoval, da sta razbojnika prišla v sobo iz veže, da sta stopila najprej k njemu, mu zabičala, naj zleze pod odelo in da se dve uri ne sme ganiti. Nazadnje pa je trdil, da sta ga neznanca pri oknu poklicala po imenu in ga prosila, naj jima odpre, češ, da bo dobil lepo nagrado. V enem izmed obeh je spoznal Slavka, ki je svoj čas služil pri Kovacih. Razbojnika sta mu objubilaj najprej dva din, nato pa 7 din, če

V znamenju sedanje vojne: Kino pod zemljo

V Hamburgu so zgradili podzemski kino, v katerem bodo ljudje lahko gledali filme tudi v primeru napadov iz zraka. Na levi vidimo zunanje lice kina, na desni pa njegovo notranjost.

Čelade za dojenčke

Plinske maske za majhne otroke

Z izpopolnitvijo britske zaščite zoper zračne napade so v zadnjem času obravnavali tudi težavno vprašanje, kako bi male otroke najučinkoviteje zavarovali pred strupenimi plini. Sedaj menijo, da so to vprašanje rešili s »čelado za dojenčke«.

Gre za pokrivalo z lahkim kovinskim ogrodjem in iz nepropustnega materiala, ki se z njim otrok pokrije. Za dovajanje zraka skrbi gumast pihalnik na desni strani, ki poganja zunanji zrak skozi filtrirno napravo v notranjost. Štirideset počasnih mirnih pritiskov na pihalnik v minuti zadostuje, da napolni pripravo s čistim zrakom in zadrži vdiranje strupenega

plina. Kakor so pokazali poskusi, ostanejo otroci v tej pripravi lahko neomejeni čas, pogoj je le ta, da je pihalna naprava v stalnem obratu.

Za angleške otroke so izdelali še na tisoče in tisoče takšnih zaščitnih priprav ter jih razdelili med razna mesta. V nasprotju z navadnimi plinskimi maskami pa otroških čelad niso dajali staršem v shrambo, temveč so jih držali v posebnih skladiščih, da bi jih razdelili šele v primeru vojne. Do konca tega meseca bo izdelanih že 1 mil. 400 tisoč takšnih čelad za najmanjše otroke, za otroke med 2. in 4. letom pa še 1.300.000 kosov.

Vojno stanje — normalen pojav...

Samo 268 let miru v svetovni zgodovini

Angleški zgodovinar Rober Cushing se je lotil težkega posla, da izračuna, koliko let je svet doslej preživel v miru. Računanje ga je presenetilo.

Izkazalo se je namreč, da svetovna zgodovina — to se pravi doba svojih 3500 let — pozna v celoti le 268 let, ko je na svetu vladal mir, ko prav nikjer ni bilo vojskovanja. Po takem je torej vojno stanje ta-

ko rekoč normalno v svetovni zgodovini. Nadaljujoč ta raziskovanja, je izračunal še neki drugi profesor, Thomas P. Murray iz Bostona, da so se tri četrtna vojna pričele v tretjem in četrtem četrtletju, to se pravi po opravljeni žetvi. Samo 14% vojne se je pričelo v dobi med aprili in junijem in samo 8% med januarjem in marcem.

Konj je desetkrat več kakor motornih vozil

Trditve, da so prišli konji iz mode, ne drži

V naših dneh je slišati pogostoma trditve, da so konji prišli iz mode. Umikati se morajo motorju in obsojni so čedalje bolj na smrt. Za sedaj pa še nismo tako daleč.

Res je sicer, da konj iz vele mestnega prometa izginja, a danes je na svetu, kakor pravi neka londonska statistika, še vedno desetkrat več konj nego motornih vozil. Med tem ko znaša število motornih

vozil, z avtobusi in traktori vred približno 6,5 milijona, je konj še vedno nad 80 milijonov. Ista statistika pravi tudi, da je na zemlji okrog 1540 milijonov kokoši, ki znesejo letno okrog 70 milijard jajc. Ovace je 670 milijonov, govedi pa 620 milijonov. Da je samo 220 milijonov prešičev, gre pač na račun tega, da ščetinarjev po svetu nimajo povsod enako radi. To velja tudi za koze, ki jih je na vsem svetu samo 60 milijonov.

Svojo krsto je zapil

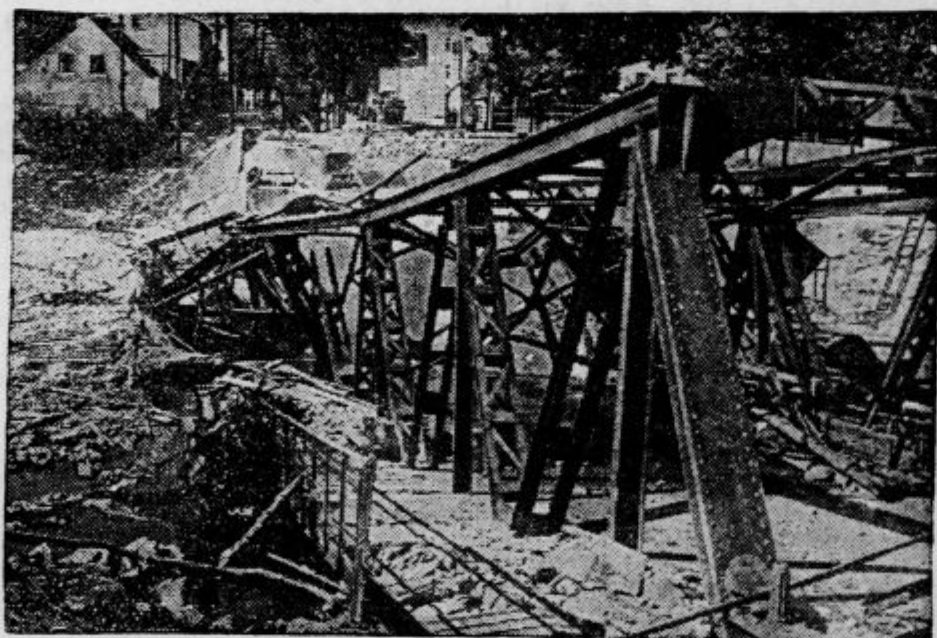
Vesel dogodek v Moskvi

Nenavaden dogodek so imeli pred kratkim v Moskvi.

Nekega zdravnika so poklicali k pacienti, ki se je bil strašno opil, tako da je zdravnik ugotovil težko zastrupitev z alkoholom. »Živel bo kvečjemu še dva dni, zato bom mrtvaški list takoj napisal, da ne boste imeli zavoljo tega posebnega tekanja,« je dejal sorodnikom. Toda čez nekoliko ur se je bolnikovo stanje popravilo in ko je bil spet pri polni zavesti, je začel brati mrtvaški list.

Njegovo veselje je bilo veliko, ko je iz njega zvedel, da bo kot občinski revež in »mrtvec« dobil krsto zastoni. Takoj je stopil po to krsto, dali so mu jo brez nadaljnje, saj je imel vendar zdravnikovo listino v rokah, po poti nazaj pa jo je prodal in se je še istega večera še enkrat napil. Sreča je ta, da mu je pijača razvezala jezik, sicer bi začuden svet nikoli ne zvedel, da more »mrtvec« zapiti svojo lastno krsto.

Divjanje vojne vihere na Poljskem

Porušen most čez Vialo pri Bydgoscu

Nemška vojska je vkorakala na Poljsko

Vojni pohod nemške oborožene sile čez poljsko ozemlje

Poljska tragedija

Poročevalec rimske »Tribune« opisuje svoje vtise na poljskem bojišču takole:

Poljaki se bojujejo z velikim junaštvom, zato je borba proti njim vse prej, nego lahka. Z ognjem in mečem jih ni mogoče uničiti. Z orožjem je Poljake pač mogoče pobiti, ne pa premagati.

Po vseh porazih in razočaranjih zadnjih dni je ostala vojaška hrabrost Poljakov neokrnjena. Ponovno so poljski vojaki z noži naskočili sovražne strojnice, primerilo pa se je tudi, da so hoteli razgnati tanke s bajoneti. Poljski ulanci so se večkrat zapodili v boj proti tankom in strojnicam s sulicami, ki so bile na koncu okrašene s zastavicami v poljskih barvah.

Dvobojevito dekle

Neka ekvadorska študentka, Betty Barberanova, veliko lepo dekle z modrimi očmi, je te dni pozvala študenta Rubena Lopez Ochoja na dvoboj. Trdila je, da jo je bil Ochoa brez povišja težko razžalil. Pod temi pogoji je samo ob sebi umevno, da ga lahko pozove na dvoboj z orožjem, ki prinaša smrt. Vmešale pa so se vseučiliške oblasti in policija ter dvoboj preprečile. Dekletov nastop pa je zbudil veliko odobravanje, posebno pa njeno stališče: da bo prišel nekdo dan, ko dekletu ne bo več treba, da bi se dajala od moškega žaliti, in ko bo žalitev lahko poravnala s kroglo...

Vrhovni poveljnik poljske vojske?

Francoski vojskovodja iz svetovne vojne general Weygand se mudi trenutno v Ankarji in pričakuje, da bo imenovan za vrhovnega poveljnika poljske vojske

Prepovedane zbirke v Nemčiji

Nemška vlada je s posebnim odlokom prepovedala vsakršne zbirke v blagu ali denarju za vojske na bojišču in ranjenca.

Jedilni pribor in posoda

Čiščenje z vročo vodo in milom zadostuje

Med vsakovrstne napačne predstave o ulogi, ki jo imajo bakterije za naše zdravje, spada tudi ta, da jemljemo z vsakim grizljajem vase številne bakterije, kajti jedilna posoda ni nikoli dovolj »sterilna«. Marsikateri bojazljivi osebe zavoljo tega v gostinah n. pr. nikoli ne jedo.

Dva ameriška raziskovalca sta sedaj pogledala, kako je s to stvarjo in sta ugotovila, da običajno snajenje posode in jedilnega pribora z vročo vodo, milom in naknadnim vročim oplakovanjem popolnoma zadostuje, da se te potrebščine praktično rešijo nevarnih klic. Pri pregledu takih osnaženih posode in pribora sta našla komaj 64 do 100 bakterij, med katerimi ni bila niti ena nevarna.

Ce pa je stala posoda dalj časa na cestnem zraku ali če so jo prijemali z malo čistimi rokami, se je to število seveda takoj pomnožilo. Iz tega sledi, kakšni ukrepi so potrebni, da si v tem oziru zavarujemo zdravje. Posodo in jedilni pribor bi morali po osnaženju shraniti takoj v zaprto omaro ali pod steklo, kar je potrebno že zavoljo muh in žuželk, ki so pač največje razširjevalke bolezenskih klic.

Ameriški dar poljskemu Rdečemu križu

Ameriški Rdeči križ je naklonil poljskemu Rdečemu križu 50 tisoč dolarjev. Za ta denar bodo nakupili šotore, odeje in zdravila, ki jih bodo izročili poljskemu društvu Rdečega križa. Poleg te vsote so Američani poklonili ameriški bolnišnici v Parizu denarno podporo 25 tisoč dolarjev.

Parizani v plinskih maskah

Parizani so se tako privadili plinskih mask, da jih ne odložijo pri nobenem delu. Na ulici nosijo moški plinsko masko na vrvič čez rame, ženske pa kar v rokah. V nekaterih kavarnah strežajo natakarice gostom s plinskimi maskami na obrazu.

Nov otočič na obali Jütlanda

V noči od sobote na nedeljo se je dvignil iz morja pri Jütlandu otočič, ki ima površino bore 10 kvadratnih metrov. Otok leži 50 m od obale ter ima krožno obliko. Po sodbi strokovnjakov je otok vulkanskega izvora, zato je odšla na raziskovanje komisija strokovnjakov.

Da se ojači odpor

Oddelček poljske vojske hiti na pomoč četam, ki jih ograža sovražnikova premoč

V enajstem letu — prvi obed

V starosti enajst let je Bobby Jordan, sin nekega imovitega londonskega bankirja, uporabil svoj prvi obed.

Ko je bilo Bobbyju eno leto, je obolel za težko boleznijo v grlu in požiralniku, tako da so mu morali del organov tam operativno odstraniti. Več let so ga hranili samo s tekočo hrano, bolezen pa je počasi nazadovala.

Bobbyjevi starši so lahko pozvali najboljše zdravnike in lansko leto je imel deček že požiralnik, ki je bil delno iz srebra in slonovine. Počasi se je učil požirati, sprva so mu dajali samo tekočo hrano, potem kaše, na zadnje tudi tršo hrano, sedaj pa si je lahko privoščil prvi befek. Njegov oče je navdušeno izjavil, da slepec, ki prvič spregleda, ne bi mogel imeti večjega občutka sreče nego njegov sin, ko je prvič dobil prvi obed.

„Bremen“ ni postala italijanska last

Ameriška agencija »United Press« poroča iz Napolija, da ni res, da bi bila Italija kupila nemški prekomornik »Bremen«. Tudi ni res, da bi bila ladja šla skozi Gibraltarsko ožino, pač pa se zdi, da se je nemška potniška ladja zatekla v neko rusko pristanišče.

A N E K D O T A

V bitki pri Aspernu je bil general Vukasović smrtno ranjen in Francozi so ga ujeli. Ko je Napoleon po izgubljeni bitki ves obupan stopal po dunavskem mostu nazaj, je zagledal tik pred mostom umrlega generala. Stopil je k njemu in ga vprašal:

»Kako se počutite, general?«
»Izvrstno, ker vas vidim trepetati, Sire,« je odgovoril Vukasović.

VS AK DAN ENA

»Vidiš, jaz se nikoli ne kregam z ribicami. Kadar mene ubogajo, odprem škafčo sardin, pa vedo, katere ura bje...«
(»Everybody's weekie«)

Ne kupujte mačka v vreči!
Ne pijte kisle vode, ne da bi pazili, katero pijete!
Vaše zdravje je toliko vredno — da zahtevate

Radensko
tisto z rdečimi srci,
našo najboljšo mineralno vodo,
izrecno
v originalnih steklenicah!

Kulturni pregled

Poljski narodni svetovni nazor

Vojna poročila spet imenujejo poljske kraje in reke, ki so mnogim znani iz svetovnega požara 1914—1918, po širnih poljskih planjavah se piše nov krvav list v knjigo zgodovine in marsikdo se začudeno izprašuje: »Od kod so vzeli Poljaki pogum, da so se zoperstavili silovitemu navalu številnih premočnih in sijajno opremljenih sovražnih vojsk?»

Ta občudovanja vredna poljska hrabrost, ki jo priznava tudi nasprotnik, nam postane razumljivejša, če vemo, da so Poljaki eden izmed onih redkih narodov, ki ne gojijo samo z največjo ljubeznijo svoje narodne samobitnosti, marveč so si tudi ustvarili čisto svojo narodno ideologijo. Poljake namreč navdaja trdno prepričanje, da je poljski narod mesija med narodi. Poljska književnost, likovna umetnost in glasba imajo že dolgo časa v toliki meri narodno življenje za svoj glavni predmet kakor pač nikjer drugje. Narodna ideja določa in usmerja vse misljenje, čustvovanje in hotenje Poljakov in tudi Poljakinj svoj vrhunc je pa dosegla v poljskem mesijanizmu.

Izven Poljske le malo znani in tuje težko umljivi poljski mesijanizem je vzklik med poljskimi političnimi begunci na Francoskem kmalu potem, ko so Poljaki — žal ne brez lastne krivde — za dolgih in mučnih 125 let izgubili svojo te. da je skoro tisoč let staro državno samostojnost. Posledica prve (1772) in druge delitve Poljske (1793) je bila, da sta postali približno dve tretjini poljskega ozemlja ruski, po ena šestina pa pruski in habsburški plen. Njihov mesijanizem jim je dajal moč, da pod tujim jarmom niso mirovali, temveč so silno mnogo žrtvovali, dokler si niso l. 1918. spet priborili državne samostojnosti. In tudi sedaj jih vzpodbuja, da so pripravljeni na vse, tudi na usodo, podobno srbskemu križnemu potu skozi Albanijo l. 1915., trdno verujejo v svojo končno zmago.

Po nekaterih predhodnikih zasmovalcih je poljske mesijanske ideje prvi jasno izrazil izvirni in v mnogih točkah celo premoški Józef Maria Höhne (Hogén) Wroński (1718—1853) v svojih spisih iz leta 1818. Bil je najprej poljski, potem ruski topniški častnik, nazadnje je pa živel kot filozofski pisatelj v Parizu. Dalje so te ideje razvijali zlasti znani veliki poljski romantični pesniki Adam Mickiewicz (1798—1855), Julij Słowacki (1809—1849) in Zigmund Krasiński (1812—1859), filozofski utemeljevalci pa posebno: vplivni Andrej Towjański (1799—1878), Bronisław Trentowski (1808—1869), Avgust Cieszkowski (1814—1894) in mnogostranski Ciprian Norwid (1821—1883). Novejši njegov zastopnik je na pr. pesnik Stanisław Wyspiański (1869—1907). Kako živ je poljski mesijanizem še dandanes, dokazuje na pr. okoliščina, da se je l. 1918. v Varšavi ustanovil poseben Mesijanski inštitut z nalogo, da širi mesijaniistične ideje in spise.

Pesnica Bagrijana med Slovenci

Te dni je dospela v Ljubljano odlična bolgarska pesnica ga. Elizabeta Bagrijana, podpredsednica PEN kluba v Sofiji. Ga Bagrijana ostane nekaj dni na Gradu Strmolu in se potem vrne v domovino. Bila je na poti na mednarodni kongres PEN klubov, ki bi se imel vršiti v Stockholmu, a je bil zaradi nastale vojne odpovedan.

V g. Bagrijani imamo Slovenci dobro poznavalno naše književnosti. Slovenska zemlja ji je navdala več pesmi in iz njene lirike je objavila neka slovenska revija lep izbor prevodov. O pesniškem pomenu je Bagrijana posnemala iz spisa Nikolaja Dončeva »Esquisse d'un Tableau de la nouvelle Littérature bulgare« tole zgodovinsko karakteristiko:

»Na vodilnem mestu naše mlade poezije opažamo močno figuro ge. Elizabete Bagrijane, naše najnadarjenejšie pesnice, čije pesmi, izpolnjene z živo in toplo slikovitostjo in radostljivo milino, so zbrane v dveh knjigah z izrazitimi in originalnimi naslovi: »Večna in Svet« in »Mornarjeva zvezda«. Bagrijanina poezija, obdarjena z močnim osebnim akcentom, spominja na silni ritem Javorova. Je polna dovršenih podob in se odlikuje po svoji obilni in gosti sočnosti. Bagrijana je pesnica sila zapeljive fantazije, ima čut za močni ritem in ume vedno najti pravo podobo. Anatole France dobro pravi, da resnični pesniki mislijo naravnost v verzih: »to je njih znak«. Pri Bagrijani opažamo enako dispozicijo za ritem kakor za globino občutja in za resnično poudarkov; od tod izvira oblastna in prikupna lepota njenih verzov. Vsaka njena pesem je intima in topla molitev pesniške duše, drhteče razodetje njenega srca. Pred najnovejšimi stvaritvami Bagrijane, ki kažejo v formi že neko maniro, pa dajem prednost mnogo gibljivejšim, preprostejšim in bolj neprisljnim verzom v zbirki »Večna in Svet«, kjer se njen spoštovanja vredni talent izjavlja v drobni in ljubkih drobcih, izhajajočih iz stoletnega slastnega lirizma. G. Gospa Elizabeta Bagrijana je med onimi pesniki, ki so pomembni že danes in bodo še pomembnejši jutri. Njene ritmične in najebe, njene popevke, njene kantilene dovolj označujejo močno pesniško individualnost, odlična oblika njenih pravih verzov pa priča o subtilni in spretni tehniki.«

Zapiski

Slovenska izdaja Jakovljevičeve »Srpske trilogije«. Znana založba Modra ptica namerava izdati v seriji novih rednih knjig za l. 1939/40 slovenski prevod najznamenitejših jugoslovanske knjige o svetovni vojni. St. Jakovljevič »Srpske trilogije«. To epopejo o usodi srbske vojske v osvobodilni vojni je po svojem literarnem, občevo, veskem in narodnem pomenu gotovo vredna, da postane dostopna širšim krogom slovenskih čitateljev, zato je treba to književno napoved samo pozdraviti.

»Pedagoški leksikon« v eni knjigi na 472 straneh leksikalnega formata je pravkar izdala zagrebška založba Minerva. Lepo natanjen pritočnik, ki bo dobro rabil profesorjem in učiteljem, so uredili dr. Stevan Pataki, dr. Marijan Tkalcic, Ante

Poljski mesijanizem se je kmalu razvil v poseben, za Poljake značilen svetovni nazor. Razširil se ni samo med pesniki in filozofi, temveč je prepolnil ves poljski narod, vsakega pravega Poljaka in vsako pravo Poljakinjo. Povzročil je, da so Poljaki od tedaj nenavadno enotnega, dasi seveda ne popolnoma enoličnega duha, ter da čisto brez vnanje organizacije in celo ne da bi se med seboj poznali, delujejo vsi za iste cilje kljub svojem navidez anarhičnemu značaju in odporu proti organiziranju.

Vsi glasniki poljskega mesijanizma zahtevajo popoln verski in npravi prerod vsakega poedina in vsega človeškega rodu. Učijo, da je božja previdnost določila vsakemu narodu njegovo posebno poslanstvo, prav posebno pa poljskemu. Poedinečeva dolžnost je, da deluje v duhu tega poslanstva svojega naroda.

Poljski mesijanisti učijo, da morejo ljudje pravilno vršiti svoje skupno narodno poslanstvo in na pravilni način tvoriti narod le tedaj, če vsako osebo odkrije, da je njegov jaz »(jaž — duša, duh)« absolutno neminljiv in neuničljiv, neustvarjen in torej večni. Pravo življenje živi človeška duša v onostranstvu, ne pa tu na zemlji. Razpor med tostranstvom in onostranstvom je posledica človeškega padca (greha) in ta padec je tudi vzrok, da je prvotno nesmrtno človeško telo zapadlo boleznim in smrti. Vendar si pa vsaka duša v ponovnih inkarnacijah (utelešitvah) vedno znova zgradi isto svoje telo, neodvisno od dednosti po starših, ki si jih je izbrala. Zato ostane človek ne le po duši, temveč tudi po telesu večno isti. Telo je orodje duše, a s svojimi čutilnimi goni in poželenjem omejuje svobodo duha, zato je treba čutnost premagovati.

Vsako človeško življenje določajo četverci vzroki. Preteklost jaza določa duhovne lastnosti (nadarjenost, značaj, spol in stopnjo narodne zavednosti) vsakega poedina. Z dednostjo po starših, od katerih vzame duša kal svojega telesa, so pogojene prirojene telesne lastnosti (rasa, temperament ter telesna lepota in spretnost) vsakega človeka. Preteklost jaza in dednost telesa, ki si ga je izbral, sta skupaj človekovo »preznančenje« (usoda), vendar pa more trdnj sklep svobodne volje večnega in samozaveznega duha to usodo izpremeniti in v voditi. Človek mora spoznati naravni vrstni red ciljev svojega prizadevanja, ker to zagotavlja največji uspeh njegovega truda, spoznanemu cilju se pa ne sme izneveriti, ker to najbolj slabi voljo. Človeku pomaga pri njegovem prizadevanju Bog s svojo milostjo. Če ga človek zanjo prosi in jo po svobodnem preudarku sprejme, se mu razodeva v navdahnjenju in stopnjuje njegovo voljo s stvariteljskimi zmoglostmi, da postane skoroda vsemogočen.

Dr. Maks Robić
(Konec jutri)

Defrančeski in Josip Demarin. Leksikon obsega poleg pedagoških, psiholoških in drugih sorodnih pojmov tudi podatke o domačih in tujih pedagoških pisateljih. Med njimi so Slovenci V. Bežek, V. Brumen, J. Brinar, Dr. Cvetko, A. Černež, dr. Černež, Fr. Čibej, E. Delsinger, K. Doberšek, Fr. Fink, P. Flere, F. Gabrček, S. Gogala, Humeč, J. Jeraj, J. Juranič, M. Mencej, M. Nerat, A. Osterc, K. Ozvald, J. Zahor, M. Rostohar, M. Senkovič, M. Stupanova, E. Vrane, A. Žerjav, Fr. Žgeč, I. dr. Z. izdajo tega leksikona, ki bodo po njem segli tudi slovenski pedagogi, je založba Minerva proslavila svojo desetletnico. O nji priča tudi pravkar izdani jubilejni katalog. V desetih letih svojega obstoja je ta zagrebška založba izdala poleg številnih izbranih leposlovnih prevodov nekaterih velikih del, kakor so: Leksikon Minerva, H. van Loona »Povijest čovječanstva« in »Umjetnost čovječanstva«, L. Thallerja zgodovina medicine, dr. Kohna »Čovjek od začetka do smrti«, Brehmova življenje živali v eni knjigi, zdravstveni leksikon, izbor iz hrvatske književnosti v šestih knjigah, dela S. S. Kranjevića, A. Senoe, Vj. Novaka, več knjig M. Krležje itd.

Zagrebški umetniški razstavljaljo. V zagrebškem salonu Uličnih bo te dni otvorjena kolektivna razstava slikarskih del Vilka Gecana in Frana Šimunovića. Oba umetnika imata v sodobni hrvatski umetnosti že priznano ime. Vilko Gecan ima za seboj doživljaje bogato življenje. Ljudsko šolo je obiskoval v Avstraliji in na Ceylonu. Slikarstvo je študiral v Monakovem in v Pragi, med svetovno vojno se je kot jugoslovanski prostovoljec boril na solunski fronti. V povojnih letih ga je zaneslo v Ameriko, kjer je bil najprej mizar v tovarni klavirjev, pozneje pa je bil kot slikar v službi nekega arhitekta. L. 1929 se je zopet vrnil v domovino in se poslej neumorno bavi s slikarstvom. Njegov mladši tovariš Frano Šimunović je sin znanega hrvatskega pisatelja Dinka Šimunovića, ki je pred nekaj leti umrl v Zagrebu. Dovolj je zagrebško umetnostno akademijo, nato pa je nadaljeval študije v Spaniji.

Dr. Václav Měrka, ki v čeških listih marljivo zasleduje vse slovenske kulturne pojave, je v zadnjem času poročal o raznih novih bohemskih v Jugoslavijo, zabeležil Borkovo kulturno reportažo iz Bolgarije in pisal o drugi izdaji Meškove drame »Pri Hraštovi« (dr. Měrka je o Mešku ponovno pisal in prevel več njegovih spisov; v njem vidi »največjega prozega« lirika v slovenski in nemara tudi v vsej jugoslovanski literaturi). V »Moravskoslezskem deniku« in v »Lid. Novinah« je posvetil tople vrstice svojemu nekdanjemu učitelju v slovenščini dr. Avg. Reismanu in je te, nedvomno plodovite skice orisal takole: »Vedno se hvaležno spominjamo, kako voljno nas je začel (dr. Reisman) v krožnikih učiti svoje materinščine, ki se nam je prav pod vplivom njegove mile pojave priljubila in smo tako vztrajali na tej črti. Pod njegovim vodstvom smo prebrali prve vrstice Cankarja, ki nas je tako zagrabil, da poslednje misli več nismo mogli ven iz njegovega kroga. Cele ure smo debatirali o Cankarjevih idejah in segali po nadaljnjih knjigah. In počasi je vpliv učenja rušilne in poljsčine stopal v ozadje in v ospredju je bilo zanimanje za Jugoslovane. Dr. Reisman

nas je tako vnel za svojo domovino, da nismo le prevajali, marveč smo zahrepeneli tudi po tem, da bi videli slovenske kraje. Hrepenenje se je kmalu izpolnilo. Svoje prve prevode sem čital poslušalcem slovenskega krožka. Z dr. Reismanom me vežejo najlepši spomini na Prago.« To priznanje je nedvomno lepa čestitka k ne. davni petdesetletnici znanega mariborskega delavca za jugoslov.-češko kulturno vzajemnost, tem bolj, ker prihaja iz plesa moza, ki je poleg dr. Bohuša Vybiralca najplodovitejši češki prevajalec iz slovenske literature.

Mesec češke knjige. Na pobudo vodilnih kulturnih krogov na Češkem in Moravskem bo v decembru organiziran »mesec češke knjige«. Razna kulturna društva pripravljajo številne prireditve, ki bodo v zvezi s propagando domače knjige.

Nova hrvatska opera. Zagrebško gledališče napoveduje za novo sezono skladbo Borisa Papandopula »Amfion«. Glasbeno pripravlja to opero novoteto sam skladatelj, režijo pa vodi Tito Strozzi.

80letnica Henrija Bergsona. V viharinih prvih dneh nove vojne se je francoska kulturna javnost spominjala osemdesetletnice največjega sodobnega francoskega filozofa Henrija Bergsona. V Evropi ga ni količjak izobraženega človeka, ki ne bi

vsa zdaleč poznal nauk tega »filozofa života«, ki je s svojim vitalizmom in intuitivizmom razširil in povzdignil moderno filozofijo, ter ji nakazal nove poti. Bergsonov vpliv na sodobno misljenje je izredno velik; prav posebno ga čutimo v moderni francoski literaturi. Poglavitni Bergsonovi spisi so tile: Essai sur les donées immédiates de la conscience; Matière et mémoire; O duši in telesu; O smehu; Stvarjalna evolucija; Uvod v metafiziko; Dva vrelca vere in morala i. t. d.

Opera praškega Narodnega divadla napoveduje za prve tedne nove sezone Puccinijeva Turandota v režiji Zdenka Knittla in Zdenko Zikovo v glavni ženski vlogi. Václav Talich bo našel tudi za oktober Smetanovi »Dve vdovi« in Gluckovega »Orfeja in Euridika«. Izmed domačih del se prideta na vrsto Rudolfa Karla opera »Boža Smrt«, ki je imela l. 1936 premiero v ljubljanski operi in Ostrčilova »Sirota«, komponirana na besedilo Jaroslava Kvapila. Smetanov »Poljub« bo imel v prvi polovici sezone petsto predstav, in bo opera za ta jubilej novo naštudirana.

Winston Churchill, sedanjí angleški minister, ki je znan tudi kot politični publicist, je izdal novo knjigo s portreti državnikov in politikov. Francoska izdaja je izšla ob koncu avgusta z naslovom »Les Grands Contemporains«.

SPORT

Motorji v bližini Ljubljane

V nedeljo bo Moto-Hermes že drugič izvedel gorsko motociklistično dirko na Rašico

Vsak dober državljani se v sedanjih časih dobro zaveda, kolikšna važnosti je za državo motorizem. Naši motociklistični klubi so se tega že vedno zavedali. Naša sportna javnost pozna agilno delovanje Motokluba Hermesa v Ljubljani. Ta klub je pred leti začel s propagiranjem te za državo in za vojsko nadvse pomembne sportne panoge po našem podeželju, odkoder se stekajo v naše sportne klube vedno najboljše moči. Doslej je organiziral svoje sekcije v Celju, Trebnjem, Stični, Novem mestu, Ribnici in na Vrhniki in si tako nabral ogromno število članov. Njegove prireditve so zmerom v tehničnem in organizatornem pogledu na višku. Zveza motoklubov kraljevine Jugoslavije, ki je vrhovni sportni forum motociklističnega sporta in za vojsko nadvse pomembne »Moto-sport« priznala laskavo, da je bila gorska dirka, ki jo je nedavno priredil Motoklub Hermes na progi Mala Loka — Catež, ena izmed najlepših in najuspešnejših motociklističnih prireditev v letošnji sezoni. Na tej prireditvi je dirkalo 59 dirkačev in prvič v zgodovini naše motoristike so dirkale tudi dame.

Ta agilni Motoklub Hermes bo priredil v nedeljo, dne 17. t. m. ob 14.30 klubsko gorsko dirko na Rašico. Startali bodo tudi člani drugih motoklubov, vendar izven konkurence. Motorist, ki bo dosegel najboljši čas dneva, bo prejel krasen pokal, ostali zmagovalci pa bodo prejeli zelo lepe praktične nagrade. Doslej je prijavljenih že 40 udeležencev, prijavlj pa se jih bo do nedelje gotovo še enkrat toliko.

Rašica je znana izletna točka v bližini Ljubljane. Dirkalna proga teče od Srednjih Gamelnjov do vrha Rašice, dolga je 1850 m. Na progi je 16 ostrih cestnih zavojev, ki zahtevajo od vozača mnogo izvežbanosti in prisebnosti. Največja možna brzina je ca 60 km na uro.

Lani je bila na tej progi prva motociklistična prireditev. Udeležilo se je mnogo gledalcev, ki so vzhitimi občudovali, izvežbanost naših vrlih motoristov. Tudi letos je pričakovati velik obisk.

Po končani dirki bo razdelitev nagrad v gostilni pri Mačku v Gamelnjah. Sviral bo Magistrov ansambel, ki je znan iz ljubljanskega radia.

V nedeljo bo torej v Gamelnjah velika reč!

savez poslal našemu brzojavko s prošnjo, naj sigurno odgovori, ali se mislijo naši atleti udeležiti letošnje balkaniade. Kakor piše ta list, je JAS na to brzojavko odgovoril pritrdilno.

Slabe vesti o Punčecu in tovariših

Po krasni zmagi Punčeca nad Bromwichem v finalu proti Avstraliji in njegovih lepih uspehih v Wimbledonu je vsa Jugoslavija — kolikor je pač — kakor ves ostali svet — bolj že ne zanimajo dogodki na drugih terenih — z velikim zanimanjem in mnogimi nadami pričakovala vesti o nastopu naših na posameznem prvenstvu Amerike v Forest-Hillu. Toda ta za Wimbledonom največji svetovni teniški turnir nam je kar takoj prinesel bridka razočaranja. Oba naša predstavnika Punčec in Kukulević sta morala že v prvem kolu odstopiti, ker sta izgubila proti dvema mladima Američanoma, čeprav po precej dolgi in trdovratni borbi. Kako sta se odrezala Mitić in Pallada in ali je slednji sploh igral, še ni znano.

Litva in Slovaška — članici CIO

Litva in Slovaška sta bili sprejeti kot članici mednarodnega olimpijskega odbora. Organizacijski odbor za XII. olimpijske igre je glede na to poslal vabilo za udeležbo tudi tuma dvema državama, tako da je bilo vsega povabljenih v Helsinkih 64 držav.

Italijanska plavalna prvenstva

V Trstu so bila oni dan tekmovanja za državno plavalno prvenstvo moških. V precej močni konkurenci so postali prvaki z naslednjimi časi: na 100 m prosto: Costa (Milan) 1:00.4, na 400 m prosto: Schlipza (Reka) 5:04.2, na 1500 m prosto: Ogno (Rim) 21:49, na 100 m hrbtno: de Zucco (Rim) 1:14.8, na 200 m prosto: Berteli (Trst) 2:57.8, v stafeti 4X200 m: Fiumana 9:46.5, v stafeti 3X100 m prosto: Triestina 3:38.6, v stafeti 3X100 m mešana: Lazio (Rim) 3:48.8.

V okviru iste prireditve so ženske opravile tudi tri italijanske državne rekorde, in sicer je Lokarjeva plavala 100 m prosto 1:10.6, v stafetah 3X100 m in 4X100 m prosto pa so bili doseženi časi 3:40.7 odn. 4:54.2.

Ali bo Budge spet amater?

V zadnjem času se širijo vesti, da hoče svetovno znani teniški igralec Donald Budge spet med amaterje. Povratek večkratnega wimbledonskega zmagovalca v amaterske vrste utemeljujejo s tem, da je kot profesional toliko močnejši od vseh svojih konkurentov, da je teniško podjetje, ki ga ima v službi, v nevarnosti za obstoj. Za zdaj je treba vsekakor počakati, ali je Budge res že zaslužil toliko denarja, da se bo v bodoče spet lahko preživljal kot amater. Za Wimbledon in za tekme za Davison pokal pa ta mož kot bivši poklicni igralec ne bo prišel nikoli več v poštev.

Ilustrovane sportske novice št. 37 so izšle.

Vsebine: Jugoslavija in olimpijske igre 1940. — Gradjanje v treh kolih in prejel nobenega gola. — Punčecova zmaga nad Bromwichom po pisanju lista »The New York Times«. — Najboljši atletični sveta leta 1939. itd. Vmes je še več zanimivih krajsih člankov, razno drobno gradivo iz vseh sportnih panog in tudi nekaj službenih vestí. Posamezne številke so po din 1.—

SK Ljubljana. Danes ob 16. strogo obvezen trening vseh aktivnih nogometašev. Po treningu sestanek zaradi potovanja v Split.

Ladja sira Raleigha

Angleški pomorščak, sir Walter Raleigh, ljubljene kraljice Elizabete, je svoji domovini pridobil obsežne dežele v sedanjih Zedinjenih državah. Med drugim je zasedel vsa dežela, ki jo imenujemo danes Virginijo, Devisko deželo, in jo je tako imenoval po »deviški kraljici«. Tam so sedaj pri otoku Roanokeu, tik ob rtu Hatterasu, izkopali ladjo, ki je spadala, kakor so ugotovili strokovnjaki, med ladje sira Raleigha. Potopila se je v viharju. Gotovo je, da je Raleigh pristal ob tej obali s svojimi brodomi. O eni izmed njegovih ladij ni bilo potem nikoli več nič slišati.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Diplomatski slovar

Ko smo si v glavnih obrisih ogledali, kaj sme in kaj ne sme storiti nevtralna država na svojem ozemlju v suhozemni vojni, lahko preidemo na poglavje, ki znanosti še bolj zanima široko javnost, na poglavje o dolžnostih državljanov nevtralnih držav, ki sem ga nakazal že v včerajšnjem nastavku, ko sem razčlenil dolžnosti nevtralcev in jih razdelil v tri skupine.

V pogledu dolžnosti državljanov nevtralnih držav v suhozemni vojni moramo za beležiti v mednarodnem pravu redek primer, da so se te dolžnosti s prvimi zapisanimi določbami zmanjšale v primeri z običaji, ki so veljali pred njimi. Medtem ko so se namreč po običajih pred haasko mednarodno konferenco iz leta 1907. štela v zlo nevtralni državi v s a dejanja na korist ali v škodo ene izmed vojskujočih se strank, storjena na osebno pobudo državljanov nevtralne države, se je 5. haaska konvencija s svojimi določbami v 6., 7. in 8. členu zelo oddaljila od nekdanjih veljavnih nepisanih pravil, in sicer v smislu ohiplnejšega pojmovanja nevtralnosti, ki je prav v tem pogledu za ključni haaska konference izgubila značaj absolutnosti ali popolnosti. (Samega razvoja pojma nevtralnosti, ki še vedno ni ustaljen — danes znanosti celo manj kakor kdajkoli poprej — se bom dotaknil ob prvi priliki, ki mi jo bodo gotovo še nudili sedanjí dogodki.)

Pomoč vojskujočim se strankam

Čl. 6 pete haaske konvencije takole označuje odgovornost nevtralnih držav v pogledu pomoči, ki jo vojskujočim se strankam nudijo njih državljani: »Odgovornost nevtralne države ne prihaja v poštev zaradi dejstva, da posamezne osebe prekorajajo mejo z namenom, da bi pomagale kateri izmed vojskujočih se strank. Pred to določbo haaska konvencije je na splošno veljalo načelo, da država, ki dopušča tak prehod svojih državljanov med vojskujoče se stranke, krši nevtralnost in je bila za to kršitev odgovorna, sedaj pa tak prehod državljanov nevtralnih držav čez mejo ne bremeni njene odgovornosti, dasi je izven dvoma, da se kaj takega ne more dogajati, vsaj v večjem obsegu ne, brez vednosti državnih oblasti, ki ali izdajajo potne liste, ali pa večje prehode lahko preprečijo z nadzorstvom meje. (Zanimiv primer neodgovornosti nevtralne države za taka dejanja svojih državljanov je nudila vojna med Italijo in Turčijo leta 1911, ko je morala Italija plačati odškodnino Franciji, ker so njene ladje ustavljale francoske trgovske ladje, ki so prevalele na francoska tla v Afriki osebe, namenjene v Tripolitanijo, kjer so prehajale na turško stran.)

Izvoz in prevoz za vojskujoče se sile

Se manj v skladu s popolno nevtralnostjo, kakor si jo je mogoče samo idealno zamisljati, je določba čl. 7 pete haaske konvencije, ki se glasi: »Nevtralna država ni dolžna preprečiti niti izvoza niti prevoza na račun te ali ene izmed vojskujočih se strank orožja ali streliva ali kakršnegakoli drugega blaga, ki lahko služi vojskujočim se strankam.« (Da ne bo nespornost, pripominjam takoj, da sta tu mišljena izvoz in prevoz, ki ga vrše državljanj nevtralnih držav, ne pa država sama.) To pravilo velja seveda le v suhozemni vojni, o kateri govorimo. V pomorski vojni spadajo namreč navedeni predmeti med »tihotapsko blago« (vojno tihotapstvo) in so podvrženi zaplembi po sovravniku države, v katero so namenjeni; v primeru, da presegajo določeno množino, pa imajo lahko za posledico tudi zaplenbo ladje, ki jih prevaža. Zato se zdi v pomorski vojni povsem naravno, da nevtralna država ne nosi odgovornosti za prevoz tega blaga, četudi ga izvršujejo njeni državljani, ker ima sovranski vojskujoče se stranke vedno možnost, da sam izvršuje nadzorstvo nad takim prevozom in razpolaga proti kršilec tudi s primernimi ukrepi. V suhozemni vojni te možnosti nima, ker ne sme, kakor nam je znano, z nobenim dejanjem kršiti nedotakljivosti ozemlja nevtralne države. Zato so bili mnogi mnenja, da bi morala v tem primeru nevtralna država sama izvajati nadzorstvo, odnosno nositi odgovornost za navedena dejanja svojih državljanov. Te odgovornosti pa nevtralna država po haaski konvenciji nima.

Telefon, telegraf in radio

Čl. 8 haaske konvencije določa: »Nevtralne države niso dolžne preprečiti ali omejiti vojskujočim se strankam uporabe telegrafa, telefona ali brezžičnega brzojava, ki pripadajo tem državam ali zasebnikom na njihovem ozemlju.« Tudi ta določba haaske konvencije je bila sprejeta v nasprotju s prizadevanji onih, ki so hoteli preprečiti, da bi poročevalske zveze nevtralnih držav (telefon, telegraf, brezžični brzojav itd.) postale središča informacijske službe vojskujočih se držav.

Vse te svoboščine državljanov nevtralnih držav, za katere nevtralna država ne prevzema nobene odgovornosti, omejuje določba čl. 9 haaske konvencije samo v toliko, da določa enakopravno postopanje z obema vojskujočima se strankama: »Sleheri ukrep (nevtralne države) v pogledu prepovedi ali omejitve prehoda oseb čez mejo, prevoza blaga ter uporabe ali neuporabe brzojava, telefona in brezžičnega brzojava po vojskujočih se strankah mora biti podvzet v enaki meri proti obema vojskujočima se strankama.«

Vprašanje zase tvori končno izražanje »impati ali antipati za vojskujoče se stranke.« O tem v posebnem nastavku!

Scrutator

Šest zlatih angelov

Roman

M. BRAND

27

Martin je težko dihal, vsaka sled rdečice mu je bila izginila iz obraza.

»Ste vedeli, da se vas je stric spomnil v oporo?« je Ryder znova poizkusil.

V njegovo presenečenje je zdaj sobar odvrnil:

»Da, gospod.«

»A ta mah nimate nič denarja?«

»Ne, gospod.«

»Ste mar igrali?«

»Da, gospod.«

»Tamle na mizi leži moja listnica — vzemite si nekaj stotakov in glejte, da hitro izginete iz New Yorka!«

Martin si je obližnil suhe ustnice, a ganil se ni.

»Ne niste razumeli?« je rezko vprašal Ryder.

»Pač, gospod.«

»Torej brž — odrešite me svoje navzočnosti.«

Martin je mirno stal na mestu.

»Kaj je z vami, gromska strela?« je Ryder vzrotil.

»Ali naj vas osebno treščim skozi vrata?«

»Ne gospod,« je odvrnil komorni sluga, a namesto da bi ustregel ukazu, se je počasi spustil na stol.

Z vzvratno glavo in široko odprtimi usti je se-

del na stolu in težko sodel. Ryder mu je pazljivo pogledal v obraz, nato je hitro stopil k oknu in ga odprl na stečaj — nočni veter, ki je hladno dihal v sobo, je tudi njemu dobro del. Na mizi je stala steklenka z rdečim vinom; urno je natočil kozarec in ga podal Martinu, ki ga je z drhtečo roko sprejel in željno popil nekaj požirkov. Nato ga je posilil kašelj, postavil je kozarec na mizo, se nagnil daleč naprej, oprl komolce na kolena in si pokril obraz z rokami.

Ryder je spet živčno hodil po sobi. Srdito je vrzel zgriženo cigareto skozi okno, si takoj nato prižgal novo in sam pri sebi tiho zaklel. Nazadnje je Martin vstal, a treslo ga je še po vsem telesu, in noge so ga komaj držale.

»Nu, kaj ste sklenili?« ga je vprašal Ryder.

Komorni sluga je zagibal z ustnicami in globoko zasopel, toda glasu ni spravil iz sebe.

»Prvi dan sem vas razžalil z nekimi besedami, ki sem jih rekel stricu, in si s tem nakopal vaše sovraštvo — kaj ne?« je Ryder vprašal.

»Da, gospod.«

»Takrat bi mi bili najrajši kar pri priči prerezali vrat?«

»Da, gospod.«

»In ta prijazna želja vas ves čas ni minila?«

»Ne, gospod.«

»Nu, to me veseli — potem menda ni ovire, da ne bi še naprej ostali v službi?«

»Kako mislite, gospod?« je vprašal Martin, ki očividno ni verjel svojim ušesom.

»Mislim, da lahko še enkrat poizkusiva drug z drugim.«

Martin si je potegnil z roko po čelu.

»Nu?« je vprašal Ryder.

»Da, gospod,« je sobar odvrnil.

»Za kolikšno vsoto ste v škripcih?«

»Za osem sto dolarjev.«

»In koliko bi vam bil vrgeel umor, ki ste ga nameravali?«

»Deset tisoč dolarjev, gospod.«

»Deset tisoč? To so lepi denarji.«

»Da, gospod.«

»Nu, idite za zdaj spat in zbudite me jutri ob osmih, da urediva vaše dolgove.«

Martin se je opotekel proti vratom, a je s kljuko v roki obstal in se obrnil.

»Nu, kaj bo še?« je vprašal Ryder.

»Gospod, zdaj se šele prav zavedam svoje malopridnosti, ko vidim, da ste enako velikodušni kakor moj pokojni dobrotnik, vaš gospod stric! — In jaz bi vam bil nastavljal njegovo lastno orožje na senec —«

»In potem bi mi ga bili stisnili v roko?« mu je segel Ryder v besedo.

»Da, gospod.«

Martin je segel v žep svoje pidžame, izvlekel listnico, vzel iz nje šop papirjev, ki so bili ob robovih nekoliko ožgani ter jih podal Ryderju, ki je na vrhnjem z začudenjem bral:

»Potrjujem, da sem prejel od gospoda Johna Jamesa Leggetta posojilo petnajst sto dolarjev.

Erik Clausen.

Ostali listki so bili zadolžnice, napisane s isto roko; pri nekaterih je bil ogenj uničil podpis ali izposojeno vsoto.

»To ste našli takrat pod oknom?« je vprašal Ryder.

»Da, gospod,« je Martin odvrnil, »mislim sem, da dobim s tem gospoda Clausena v roke. Res je obljubil, da odrine za te papirčke toliko, da mi ne bo treba nikoli več delati, a hotel je, naj spravim prej vas s poti, ker bi mu utegnili postati nevarni. — Na žalost sem se dal zapeljati, je končal in globoko zasopel.

»Vsekako si tega lopova pri prvi priliki izposodim —«

»Tega ne boste utegnili, kajti jutri zjutraj obračunam z njim sam,« je divje vzkliknil Martin.

»Nikar! Za zdaj mu vobče ni treba vedeti, da ste odslej na moji strani — mislim vsaj, da je tako?«

»Brezpogojno, gospod.«

»Prav — pojdite torej v posteljo in se naspite — zastran svojega igralskega dolga si, kakor sem že rekel, ne belite glave.«

»Najpokornejša hvala, gospod — a še nekaj bi vam rad povedal. Mož, ki je tisti večer obiskal gospoda Leggetta v njegovi delovni sobi, se piše Daley — poznam ga namreč.«

»In kaj veste o njem?«

»Najprej je bil žepar, potem se je pa lotil tiho-tapljenja alkoholnih pijač. Ko so ga nedavno tega izpustili iz ječe, je prišel k meni in mi povedal, da prav tisti ljudje, ki so ga spravili v kašo in ga nato pustili na cedilu, varajo tudi gospoda Leggetta in ga izkoriščajo. Povedal sem to vašemu gospodu stricu, in zaradi tega ga je poklical k sebi. Ko bi bil le količkaj slutil, kakšna nesreča bo nastala iz tega, bi bil seveda držal jezik za zobmi.«

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopis in žetivne se računajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se računajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Službo dobi

Služkinja
stara od 25 do 30 let, zmehča nekaj kuge, dobi takoj službo. Malči Pirh, Sv. Ilj pri Velenju. 25470-1

Modni salon

sprejme
za stalno več prvostopnih šivilj pomočnic in krojaškega vajenca. Predstaviti se pri Souvan v Po. Ljubljana, Mestni trg 24-11. 25467-1

Soferja

poštenega, treznega, vajenega vojnega s tovornimi avtomobili išče špedicijsko podjetje v Ljubljani. Nastop takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro špedicijsko podjetje. 25457-1

Izvežbano uradnico

sprejem takoj v svojo pisarno. Notar A. Mrevlje, Logatec. 25427-1

Mesarskega pomočnika

in mesarskega vajenca — sprejem takoj, poštena in pridna. Blaž Jeglič, mesar in prekajevalec, Trzin. 25428-1

Kuharico

ki zna dobro kuhati, išče tržilniska družina za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25437-1

Absolventko

trg. tečaja
pridno in pošteno, sprejem takoj za trgovino in pisarno. — Stanovanje in hrana v hiši. Prednost sirote. Ponudbe na oglasni odd. Jutra pod šifro »Pri Ljubljani«. 25443-1

Prekajevalec

prvostopnega, iščem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25444-1

Službe išče

Poštenu
22 letno dele
vazno kuhanja, želi službo v boljši gostilni ali hotelu za pomočnico ali drugo kuharico. Eventuelno za začetno natakario. Govori slovenski in nemški. Nastop najrje 1. oktobra. — Ponudbe na podružnico Jutra v Celju pod značko »Solidna«. 25469-2

Dve boljši

gospodični
iščeta službo v kuhinji ali v mekarni. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25466-2

Potnik - avtovozač

vpejan v celj Dravski bavinj, išče službo. Sposoben organizator, vešč slovensčine in nemščine ter vseh pisarniških del. Potuje na podružnico Jutra Maribor pod »Oktobre«. 25365-2

Vpokojen finančni preglednik

abstinent, nekadilec, močan zdrav, 35 let, išče službo oskrbnika, hišnika ali vratarja v mestu ali na delu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25448-2

Dobra kuharica

starejša, z večletnimi spretnostmi, bi šla k kakšni gospodi ali gospodu kuhati, bi opravljala ne pretežka dela, vse za stanovanje in hrano, plača postrežnika. Nastop na ogl. odd. Jutra »Starejša kuharica«. 25384-2

Vajenci (ke)

Učence
za špedicijsko trgovino v Ljubljani dobi takoj mesto. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25454-44

Učena za trgovino

z mehanim blagom na deželni sprejem takoj. Prednost ima fant pošten, kmetički staršev z dohimi šolskimi spričevili, zdrav, močan, priključuje zunanosti ter 14-15 let star. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Pošten trgovski vajenec«. 25426-44

Pouk

Sedmošolec
instruira nižjošolca za stanovanje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »A. realna«. 25449-4

Sadje

Slive za žganjekuho
vzamo množico, vagonne kakor z avtom lahko dobavi po najnižji dnevni ceni Franc Mastnak, trgovec, Sv. Jurij ob juž. žel. 23706-34

Pridelki

Kislo zelje, repo
in cele glave za sarm, novo, prvostopnega, cenovno, brezkonkurenčni cenilci Gustav Erklavec, Ljubljana Površova ul. 47. Telefon 230-33

Dragocenost

Vsakovrstno zlato
drage kamne, srebro, vsa kovrste antikvitete kupu po najvišji ceni. A. Božič, Ljubljana, Franciškanska 294 56

Vsakovrstno zlato

cupuje po najvišjih cenah. CERNE - juvelir, Ljubljana - Wolfova

Pohištvo

Pohištvo
»ovo in že rabljeno, ki za belite prodati ali »amo dati v »hrambo, sprejemimo v posredni oddelci v komajli prodajo po zelo ugodnih pogojih. Kupcev je v tem oddelku vedno dovolj za dobro oblikovano pohištvo. Vse reklamne preskimo sami. Sporočite nam na dopisnico ali ostno. Prevzem pohištva preskimo sami. Ivan Mathian, Ljubljana, Tyrseva 12. 17-12

Prodaj

Skoraj novo
ostrežje
v velikosti 15 X 10 m in steklinog prodaja Jos. Cihar, Tyrseva c. 69. 25459-6

Ia sena

prodaj večjo množico. — Postavljeno vagon Lesce. Ponudbe na podružnico Jutra na Jesenicah pod »Prvostopno senca«. 25429-6

Parkete in parketne odpadke

ugodno prodaja Ivan Šiška, tovarna parketov, Metelkova ul. 4, telefon 22-44. 249-6

Kolesa

Damsko kolo
popolnoma novo, prvostopna na znamka za din 850 na prodaj. Mekarna Stari trg 24. 25451-11

Stroji

Šivalni stroj Pfaff
pogozeljav, popolnoma nov pod ceno prodam. Ogleda se: Zaloška cesta 21. 25456-29

Kapital

Knjižnice
Pratstione, Kmetke posojilnice Ljublj., Posojilnice Ribnica, Zadrugne zveze članice. Mestne hranilnice Radovijska kupimo. Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12. 25461-16

Knjižico

Mestne hranilnice Ormož din 15.000 zamenjam za Kmetke posojilnico Ljublj., ali Zadrugne zveze članice. Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12. 25462-16

Hranilne knjižice

podčeljskih hranilnic, ki so vključene pri Zadrugni zvezi. Kupimo za polno vrednost, odplačljivo v mesečnih obrokih in proti sigurnemu jamstvu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Jamstvo«. 25438-16

Lokali

Frizerski salon
renomiran, prostoren, lepo urejen, v centru Ljubljane, prodam z vsem inventarjem. Dopise na ogl. odd. Jutra pod »Rešen reflektante«. 25452-19

Delavnico

suho in svetlo, za malo obrt, oddam. Šmartinska cesta 10. 25442-19

Posest

Večje število parcel
kompleksov, parcel gozdov, trgovskih in stanovalniških hiš in vrt ima napredaj gradbeno strokov. Izobražen posredovalec

KUNAVER LUDVIG

Cesta 29. oktobra 6. Telefon 37-33. Pooblaščen graditelj in sodni cenitelj za nasvete brezplačno na razpolago. 125-36

Stanovanje

Trisobno stanovanje
s kopalnico, oddam 15. 9. v sredini mesta. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25453-21

Trisobno stanovanje

Tavarišna ulica, drugo nadstropje, solčno, z balkonom in kopalnico, odda 1. oktobra din 1250. Uprava Novi trg 2. 25436-21

Lokale in dvosob. stanovanja

s pritlikami v Kranju, v novo zgrajenem poslopiju, oddaja za vselivni termin 1. oktobra t. l. Pokojniški zavod za namočene v Ljubljani. Informacije v zavodu, Gajeva ul. 5-11. 25450-21

Dve stanovanji

manjši v Kaniškiju po dve sobi s kuhinjo in lepi vili oddam. Polzvedeti pri g. Mahoričju, Ljubljana, Fuharjeva 14. Lnadst, pod 400 mes. 25120-21

Stanovanja

Enosob. stanovanje
ižem bližini kasarne na Domobranski cesti. Točen naslov poslati na ogl. odd. Jutra pod »2 mirni osebi«. 25393-21a

Dijake (inje)

Lepo sobico
z vso oskrbo oddam dijaku po nizki ceni event. proti instrukcijam četrtišolca. Vprašati na Vodnikovci cesti št. 165 blizu nove šole. 25468-22

Akademik

ižem sobo z jatrkom. Poizkušnja na ogl. odd. Jutra pod »2504«. 25471-22

Dijaka

srednjšolca, ižem kot sotovalca z vso oskrbo. Stari trg 17-11, desno. 25464-22

Še eno dijakinjo

sprejem v najboljšo oskrbo v sredini mesta; tik tramvaj. Pomoč pri učenju. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25421-22

Dijake (inje)

sprejem v zelo dobro oskrbo. Govorci se: nemški, italijanski, madžarski. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25423-22

Dve dijakinji

sprejem v vso oskrbo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25431-22

Lepo sončno sobo

z kurjavo in jatrkom oddam višjeimnaziški ali visokoliški, posebno podkovani v matematiki. Proti usluga: pomoč pri učenju petošolki in tretješolcu, ki oba prav dobra. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Protiuslugae«. 25331-22

Dva dijaka

sprejem v zelo dobro oskrbo v neposredni bližini rečne in obrtne šole. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25415-22

Sobo odda

Lepa soba
opremljena, s souporabo kopalnice, v centru, se odda solidnemu gospodu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25458-23

Dve prazni sobi

v sredini mesta, primerne za pisarno, oddam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Za takoj 18-24«. 25424-23

Sostanova

z vso oskrbo sprejem po ugodni ceni. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25432-23

Sobo

lepo opremljeno, s posebnim vhodom, oddam. — Šmartinska cesta 12441-23

Opremljeno sobo

lepo, solčno, oddam takoj. Nizka cena. Miklošičeva cesta 22a. 25446-23

Sobe išče

Prazno sobo
čisto, zračno, ižem, s posebnim vhodom in souporabo kopalnice. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Uradnišca«. 25465-23a

Prazno sobo

po možnosti s posebnim vhodom v bližini Kongresnega trga, ižem za takoj ali pozneje. Sporočiti na telefon 35-61 ali pisмено na ogl. odd. Jutra pod »Soba 35-61«. 25460-23a

Sobo s klavirjem

zračno, — čisto, blizu centra, ižem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Tako 435«. 25435-23a

ISERIRAJ V „JUTRU“

Izgubljeno

Zmanjkal je mlad konj
dne 5. t. m. izpred gostilne Balant pri Sv. Duhu pri Škofiji Liki, železno sive barve (Eisenchimmel), gla va belkasta, grive na obe strani, dlaka je bila semin-ta, slika, sliha na ime Ričko. Je zelo živahen, a drugače poveljen konj, do-bro rejen. Najditej dobi 300 din nagrade. Naslov naj se javi občini Litija. 25425-28

Foto aparat

Super Waldina sem izgubil 12. t. m. zvečer od Kongresnega do Starega trga. Pošten najditej naj ga odda proti nagradi od